

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Martina Venzhöferová

Domácí násilí v kontextu pojetí mužské a ženské role

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Krylová Hana, Ph.D.

2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne: 2.5. 2011

.....

Martina Venzhöferová

Poděkování:

Děkuji především paní Mgr. Haně Krylové, Ph.D., vedoucí práce, za konzultace, odborné vedení a všestrannou pomoc. Děkuji i Mgr. Vladislavě Závorské za odbornou pomoc při tvorbě praktické části této práce. Také děkuji svým rodičům za jejich podporu nejen při tvorbě této práce, ale i během celého mého dosavadního studia.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Gender.....	8
1.1 Základní pojmy	8
1.1.1 Pojem gender	8
1.1.2 Sociální role	9
1.1.3 Rodová totožnost	9
1.2 Proces změny v pojetí mužské a ženské role	10
1.3 Současné pojetí mužské a ženské role	11
2 Vymezení problematiky domácího násilí	13
2.1 Vysvětlení pojmu	13
2.2 Znaký domácího násilí	15
2.3 Druhy domácího násilí	17
2.4 Cyklus domácího násilí	19
3 Základní informace o problematice	22
3.1 Příčiny domácího násilí	22
3.2 Aktéři v domácím násilí	23
3.2.1 Charakteristika pachatele	23
3.2.2 Charakteristika oběti	25
3.3 Mýty o domácím násilí	26
4 Profesionální psychosociální pomoc	34
4.1 Právní úprava na ochranu před domácím násilím	34
4.2 Sociální služby pro oběti domácího násilí	35
4.2.1 Intervenční centra	37
4.2.2 Azylové domy	37
4.2.3 Krizová pomoc	38
4.3 Sociální práce s obětí	38
5 Empirický výzkum.....	41
5.1 Stanovení výzkumného problému, výzkumné cíle a hypotézy.....	41
5.2 Operacionalizace proměnných.....	43
5.3 Dotazník jako výzkumná metoda	45
5.4 Průběh výzkumu	46

5.5	Obecná charakteristika výzkumného vzorku	46
5.6	Výsledky z analýzy dat	47
5.6.1	Zjištěné výsledky pohledu respondentů na domácí násilí	47
5.6.2	Zjištěné výsledky vnímání mýtů respondenty	49
5.6.3	Zjištěné výsledky o informovanosti respondentů	51
5.6.4	Zjištěné výsledky o pohledu respondentů na role mužů a žen	54
6	Diskuze	56
7	Závěry výzkumu	57
	Souhrn	59
	Seznam literatury	61
	Seznam použitých zkratk	65
	Seznam příloh	66

Úvod

Každý člověk je po narození postupně začleněn do společnosti podle svých genetických, sociálních, společenských, biologických, psychických či náboženských vztahů. V neposlední řadě se také jedná o člověka jako muže, či o ženu. Pohlaví se od sebe odlišují mnoha znaky, i přes tyto odlišnosti je však mezi mužem a ženou vztah, který jim umožňuje mít děti a vytvářet rodinu. Rodina je základní společenskou jednotkou, a proto hraje velmi důležitou úlohu v sociální práci, ve které často bývá středem jejího zájmu. Hlavním důvodem je soužití jedinců, kvalita jejich života a vliv rodiny na dítě, které se formuluje pro život ve společnosti, pro jeho budoucí vztahy, hodnoty, jednání ve společnosti.

Muž a žena mají podle zákonů stejná práva ve všech oblastech soužití (zákon č. 94/1963 Sb. §18). I přesto však dochází velmi často k nerovnoměrnostem, diskriminacím spojených mimo jiných faktorů právě i s pohlavím. Tyto aspekty jsou zřejmé v zaměstnání, ve společenském hodnocení, ale i v partnerském soužití a v rodinných vztazích. Pokud dochází k častému, opakovaně se stupňujícímu týrání v rodině, lze již mluvit o tzv. domácím násilí.

Domácí násilí se v poslední době stalo aktuálním problémem dnešní společnosti. Díky vlivu médií se tento dlouhotrvající problém stal diskutovanějším a aktuálnějším tématem než kdy dříve. Historie násilí páchaného v úzkých rodinných vazbách je zjevná a do nedávné doby nebylo domácí násilí ničím výjimečným, naopak bylo součástí rodinných vztahů, výchovy a lidé jej brali jako soukromou věc rodiny. V dnešní době se násilí v rodině stává diskutovaným problémem, který se však řeší velmi těžce, protože pořád je brán jako intimní záležitost rodiny. Do smýšlení lidí také pronikají zkrslující informace, které vytvářejí mýty o vzniku, průběhu i konci domácího násilí. Mýty vyprávějí i o lidech, kterých se jev dotýká a o tom, kdo jim může, nebo nemůže pomoci.

Domácí násilí je obtížně řešitelný sociální jev, pro který je téměř vždy nezbytný externí zásah odborné pomoci. Důležitá úloha při ochraně obětí a jejich pomoci při výskytu domácího násilí spočívá v sociální práci, která umožňuje týraným osobám vymanění z nebezpečného kruhu násilí. Sociální práce dokáže poskytnout psychosociálně-právní pomoc lidem, kteří si sami nedokáží s problémem poradit. Sociální práce s obětí domácího násilí není příliš známá, především pro svoji náročnost

a intimnost. Přesto však je úloha sociální práce nutná při ochraně nejen samotné oběti, ale i dalších členů rodiny. Avšak sociální práce umožňuje také rozšíření informovanosti a zkvalitnění pohledu na problematiku i povědomí celé společnosti, jejíž přístup je velmi důležitým článkem při řešení tohoto problému.

Ve své bakalářské práci se hodlám věnovat problému domácího násilí se zaměřením na gender a českou společnost, její informovanost, názor a přístup k této problematice ve vztahu k pohlaví. Práce je zaměřena na domácí násilí mezi partnery a i když se oběti domácího násilí mohou stát obě pohlaví, podle výzkumů, je jako drtivá většina obětí prezentována žena, a proto je i tato bakalářská práce zaměřena na ženy jako oběti. Z tohoto důvodu se zaměřím na oblast problematiky domácího násilí, ve které se jako oběti vyskytují ženy a muži zaujímají úlohu pachatele. V současné době se kromě pojmů obět' a pachatel vyskytují také pojmy osoba ohrožená a osoba násilná, v dostupné odborné literatuře se však stále užívají původní termíny, z tohoto důvodu jsou původní pojmy uváděny i v této bakalářské práci.

Cílem bakalářské práce je shrnout teoretické poznatky z odborné literatury se zaměřením na problematiku domácího násilí v kontextu genderu a vytvoření výzkumu vypovídající o znalostech respondentů v rámci této problematiky. Metodami při zpracovávání práce je použití odborné literatury vztahující se k genderu a problematice domácího násilí v závislosti na sociální práci. A dále vytvoření a zpracování výzkumu se zaměřením na odlišnosti odpovědí dle pohlaví, případně věku respondentů.

Tato práce se skládá z teoretické části, kterou bych chtěla přispět ke zlepšení povědomí o stále tabulizovaném, a přesto velmi závažném tématu, kterým domácí násilí pro společnost bezpochyby je. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je zaměřena na gender, který vysvětluje postavení ženy a muže ve společnosti. Ve druhé kapitole se zaměřuji na definici pojmu, znaky, druhy a cyklus domácího násilí. Další kapitola vypovídá o základních informacích vztahujících se k problematice domácího násilí, respektive o příčinách, mýtech a osobních charakteristikách oběti a pachatele. Čtvrtá kapitola popisuje právní ochranu a sociální práci spolu se zařízeními určenými k poskytování odborné pomoci obětem.

Praktická část bakalářské práce je rozdělena do tří kapitol a tvoří ji kvantitativní výzkum, který je proveden ve formě dotazníku, dále diskuze a závěry výzkumu. Praktická část vychází z teoretické části a přináší výsledky, které vypovídají o informovanosti, pohledu, přesvědčení v mýty a vnímání rolí české společnosti k domácímu násilí v závislosti na pohlaví.

1 Gender

Problematika domácího násilí vzniká v prostředí rodiny. Bakalářská práce se zabývá problematikou heteronomního partnerského násilí, které se odehrává mezi mužem a ženou. Pojetí mužské a ženské role ve společnosti má zásadní význam na prevenci vzniku, formu řešení, sankce pachatele a ochranu obětí domácího násilí. Vztah genderu s problematikou domácího násilí úzce souvisí, neboť dokáže vytvářet prostředí pro vznik či naopak prostředí k zamezení vzniku jevu domácího násilí.

1.1 Základní pojmy

Základními pojmy v této kapitole je gender, sociální role a rodová totožnost. Gender neboli rod, není běžně užívaným slovem u široké veřejnosti, proto je nutné pojem přesně definovat, aby nedošlo ke špatné interpretaci. Gender i ostatní uvedené pojmy jsou stěžejní pro další kapitoly, z tohoto důvodu jsou v této kapitole podle odborných autorů jednotlivě představeny.

1.1.1 Pojem gender

Podle *Slovníku sociální práce* (Matoušek, 2003, s.72) je pojem gender prezentován jako: „Dobou a kulturou formovaná očekávání vztahující se k roli mužů a žen ve společnosti - k tomu jaké společenské pozice mají zastávat, jaké činnosti jsou jim dovoleny a jaké ne, jak mají zastávat, jak mají být zhodnoceni(y) za určité chování.“

Autoři Gjuríčová a Kubička (2003) popisují gender jako určitou kategorii konstruovanou na odlišnostech v závislosti na pohlaví, která ovlivňuje všechny prvky života jedinců i celé společnosti.

Gender poukazuje na rozdíly mezi ženou a mužem, nebo mezi ženským a mužským. Typické rozdíly mezi ženami a muži jsou pro velkou část společnosti vnímány jako neměnné, normální či přirozené, avšak ve skutečnosti jde o konstrukci rolí vytvořenou společností. Genderové rozdíly jsou podmíněny kulturními, sociálními a historickými aspekty každé společnosti (Maříková, 2000a).

1.1.2 Sociální role

Každý člověk ve svém životě ztvárňuje mnoho rolí, které se v průběhu jeho života obměňují, přetvářejí, nebo zůstávají stejné až do smrti.

Sociální role interpretují zaujímání různých pozic jedinců v dané sociální struktuře určité společnosti, představují očekávání jednání držitelů pozic vůči ostatnímu okolí. Sociální role vznikají pouze v sociálních vztazích, neboť jedině v tomto prostředí mohou být identifikovány (Navrátil, 2001).

Pojem je definován jako vztah mezi jednotlivcem a řádem, který je vytvořen společností. Lze mluvit o definovaných očekáváních, která by měl jedinec plnit v závislosti na jeho specifické společenské pozici (Gjuričová, Kubička, 2003).

Slovník sociální práce prezentuje role jako: „Standarty chování, očekávaného od jedince v určité sociální pozici, které určují kdy a kde a co má vykonat.“ (Matoušek, 2003, s.190). *Slovník sociální práce* dále popisuje, reakce ostatních jedinců, pokud osoba svoje role přijme, či nepřijme. Jisté role si mohou vzájemně odporovat, nebo může dojít ke konfliktu uvnitř jediné role (Matoušek, 2003).

Pokud konflikt sociálních rolí vztáhneme na problematiku domácího násilí může se jednat o typický příklad konfliktu rolí ženy jako matky, která nechce opustit manžela, aby zachovala rodinu a která je v rozporu s rolí oběti, jež chce odejít od násilného muže.

1.1.3 Rodová totožnost

Na sociální role navazuje také pojem rodová totožnost. Pojem rodové totožnosti autor Matoušek (2003, s.189) definuje jako: „Individuální soubor představ a postojů ovlivňujících výkon ženské, resp. mužské role v daném kulturním okruhu a v konkrétní době.“.

Ztotožnění pachatelů, ale i obětí, k jednotlivým představám rolí může mít vliv na vznik týrání partnerů v rodině. Násilníci týrají ženy, neboť jsou přesvědčeni, že mohou. Ve většině případů nelze u pachatele definovat duševní poruchu. Jsou u nich zakotvené rigidní představy o partnerském vztahu, či o rozdělení rolí v rodině dle jejich pohlaví v závislosti na historické pozici rozdělených sociálních rolích (Vargová, Vavroňová, 2006).

1.2 Proces změny v pojetí mužské a ženské role

Vymezení sociálních rolí mužů a žen bylo v minulosti specificky určeno. Základním znakem sociálních rolí bylo zdůraznění odlišností mezi jednotlivými pohlavími. Muži byly autoritativní, zaměřeni na materiální hodnoty a od žen čekali podrobnost a vstřícnost, ženy měly tendenci pečovat o domácnost a rodinu (Matoušek, 2003).

Společnost byla rozdělena patriarchálně. Jednalo se o typ společenské organizace ve které muži měli hlavní a rovněž rozhodující úlohu. V historickém kontextu patriarchát nahradil předešlou evoluční teorii matriarchátu, která byla založena na promiskuitě ve vztahu ženy a muže a příbuzenstvím jako vztahu mezi ženou a dítětem (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996).

Obdobné rozdělení rolí a rozdíly mezi pohlavím byly vyžadovány a upřednostňovány až do období osvícenství. Do té doby byli ženy i muži společností viděni jako naprosto odlišné osobnosti, které jsou součástí odlišných sfér života a nemohou být souměřitelní (Gjuričová, Kubička, 2003).

Za posledních 60let došlo ke značné změně v pojetí mužské a ženské role ve společnosti. Proces probíhal velmi pomalu, přesto jsou však změny patrné. V průběhu několika desítek let došlo k vymezení vlastní identity, sociálního očekávání v závislosti na příslušnosti k určitému pohlaví, dále proces přinesl mnoho možností, ale také ztrátu dosavadních jistot z pozice rolí jedinců a celé společnosti. Například v soukromé oblasti je mužská pozice nyní popisována jako nahraditelný subjekt (Vágnerová, 2000).

I přestože proces probíhal zprvu pomalu, podle *Slovníku sociální práce* se jeho rychlost v posledních letech zvýšila, avšak ke všem změnám nedochází zcela rovnoměrně. Záleží na dané lokalitě a vrstvách určité společnosti (Matoušek, 2003).

Proces změny rolí v závislosti na pohlaví jedinců lze chápat z pohledu muže a ženy. Ženy tento proces vnímají většinou jako pozitivní jev, který umožňuje rovnoprávnost. Ženská pozice ve společnosti prochází vývojem, s jehož pomocí žena může být rozhodnější, nezávislejší na muži. Proces přinesl i úskalí. Jedním z hlavních úskalí je skloubení ženské role mateřské a novější role profesní (Vágnerová, 2000).

„...Jde o symetrizaci mužské a ženské role, která ženám subjektivně slouží jako potvrzení jejich hodnoty.“ (Vágnerová, 2000, s.314).

Samotný postoj k rolím se však v dnešní době mění, v určitých společnostech dochází ke smazávání rozdílů mezi jednotlivými pohlavími. Dochází k rovnoprávnosti.

Hlavními znaky je smýšlení mužů, kteří akceptují ekonomickou činnost a nezávislost žen, rovněž přijímají úlohy, které předtím byly výrazně ženskou dominantou např. práce v domácnosti (Matoušek, 2003).

Šmolka (2009) dodává, že kromě silného vlivu emancipace, úpravě mužských pozic a velkých makrosociálních změn společnosti dochází ke ztrátě dříve ukotvené hierarchie rolí v rodině. „Dnes už nikdo nemá svou pozici v rodině automaticky jistou. Někdo se o ni obává, jiný o ni bojuje, spousta dalších na ni rezignuje.“ (Šmolka, 2009, s.19).

Původní rozdělení rolí dle pohlaví, upřednostňovalo ženskou roli pro výkon konkrétních činností, které jsou propojené s každodenním životem. Z důvodu praktického opakujícího se stereotypu bylo ženám a jejím rolím přisuzováno postavení méně významné a rovněž méně důležité. Ženské postavení bylo bráno jako jednodušší a muži lehce zvládnutelné (Maříková, 2000b).

Dle odborné literatury muži proces osamostatnění žen spojují s vyrovnáváním pohlavních rolí, který jim nepřináší žádný zjevný užitek. Muži ztrácejí svoji dominanci a společensky uznávanou pozici, tento jev způsobuje větší nejistotu, která v nich může vyvolávat rezignaci nebo naopak agresi. Avšak v současné době není mužská role přesně sociálně vymezena. Každý jedinec bez ohledu na pohlaví svoji roli prezentuje pomocí vlastních představ (Vágnerová, 2000).

Podle Čurdové jsou stereotypy v oblasti rolí a rovnosti mezi pohlavím ve společnosti silně zakořeněné. Avšak pomocí nastavených hodnot ve společnosti, přístupu politických stran a médií, vhodné rodinné výchovy a kvalitního vzdělávání dětí je možné překonat tyto stereotypy v rovnoprávnosti a rozdělení rolí ve společnosti (Bajer, 2005).

1.3 Současné pojetí mužské a ženské role

V dnešní společnosti se ženám vlivem emancipace otevírá mnoho možností jak ve společenské, tak i profesní pozici, které měly dříve vlivem patriarchálním uspořádáním společnosti odepřené.

Avšak i přesto, že došlo v minulosti ke značnému posunu v rámci rovnosti a pozic sociálních rolí, stále jsou v současné době patrné zjevné problémy v oblasti rozdělení rolí v závislosti na pohlaví. Jako největší problémy spojené s rovnoprávností žen a mužů jsou prezentovány nízké počty žen v rozhodovacích procesech. Zároveň také

jejich postavení na trhu práce, na kterém jsou dosud zjevné prvky nerovných příležitostí. Další aktuální otázkou je četnost výskytů případů domácího násilí a rovněž otázky vypovídající o vyrovnání profesního a rodinného života (Bajer, 2005).

Rovnoprávnost žen bývá mnohdy zneužívána a podle Vágnerové (2000) dochází k situacím, kdy žena usiluje o potrestání muže a snaží se ho z dominantní role dostat na pozici neimponující a podřízenou. Muži bývají zmateni z projevu, který žena vyžaduje a zároveň jej odmítá. Příkladem je snaha více zapojit muže do výchovy dětí, zároveň však žena chce ve vztahu k dětem rozhodovat samostatně bez vlivu partnera. Partner se tak ocitá i v podřízené roli.

Kromě zneužívání rovnoprávnosti, nebo jejího potlačení dochází k nerozhodnosti i u samotných žen, jak svoji a mužskou roli samy interpretují.

Podle Vágnerové (2000) ženy nedokáží jednoznačně interpretovat mužskou roli, muže vnímají jako idealizovaného, dominantního muže, který poskytuje oporu, avšak dále ženy popisují muže jako rovnocenného partnera, který vykonává stejné povinnosti jako žena. V mizivém počtu případů se vyskytuje u žen názor o podřízenosti muži k ženě. Jednotlivé interpretace muže si často odporují, a proto nelze mužskou roli z pohledu ženy jednoznačně definovat.

Avšak mimo zneužívání rovnoprávnosti dochází k situacím, které se snaží rovnoprávnost potlačit. Oakleyová (2000) upozorňuje na prvky konzervatismu, který zasahuje do snahy o nové pojetí mužské a ženské role. Jedním z velmi rozšířených přesvědčení společnosti je možnost ohrožení spokojeného manželství, pokud dojde k odklonu od tradiční role ženy v domácnosti a od role muže živitele. Ustálené předsvědčení společnosti zastává argument, že vztah mezi mužem a ženou je postaven na vzájemné odlišnosti. Právě tato odlišnost je podle rozšířeného přesvědčení hlavní příčinou umožnění kvalitního soužití obou partnerů.

„Často se říká, že přílišná stejnost, příliš malá diferenciacie je hrozbou pro manželství.“ (Oakleyová, 2000, s.144).

2 Vymezení problematiky domácího násilí

V první kapitole jsem popsala role mužů a žen v závislosti na jejich vnímání ve společnosti. Tyto role, které lidé naplňují, mají vztah i k problematice domácího násilí, neboť stanovují jistá pravidla a povinnosti, které se v rámci domácího násilí často vyskytují. Z tohoto důvodu se v následujících kapitolách budu věnovat problematice domácího násilí.

Pro správné porozumění problematice v této kapitole uvedu definice domácího násilí. Po obecném vymezení pojmu domácího násilí se zaměřím na domácí násilí, které probíhá mezi partnery. Budu přitom vycházet z předpokladu, že pachatelem je muž a oběť je žena. Tato kapitola je zaměřena na znaky, kterými se domácí násilí vyznačuje. Dále se kapitola zabývá typickými druhy, které se v domácím násilí vyskytují a jednotlivým průběhem popsaným v cyklech.

2.1 Vysvětlení pojmu

Domácí násilí je v České republice poměrně nový pojem, se kterým se česká společnost začala podrobněji zabývat teprve před několika lety.

Až v dnešní době dochází k překládání, či k samostatné tvorbě a vydávání odborných publikací s tematikou zaměřenou na domácí násilí. Provádí se samostatné výzkumy, anebo se Česká republika zapojuje do Evropských výzkumů zaměřených na tuto problematiku. Na daný problém upozorňují média, státní i nestátní subjekty.

Zájem o zdůraznění problematiky domácího násilí v České republice podpořilo také schválení zákona č.135/2006 Sb. kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zmiňovaný zákon vyšel v platnosti 1.ledna 2007, tedy teprve před 4 lety. I přes všechnu snahu však pojem domácího násilí stále nelze jednoznačně definovat.

Většina autorů zabývajících se problematikou domácího násilí vychází z definice pocházející od německého kriminologa H. J. Schneidera. Autor Chadima jej cituje a definuje domácí násilí jako: „Nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“ (Schneider, podle Chadima, 2007, s.113). S uvedenou definicí se lze setkat i u dalších českých autorů mezi které patří i Oldřich Matoušek. Chadima domácí

násilí upřesňuje a tvrdí: „Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického týrání ve všech druzích blízkých vztahů, včetně vážných pohrůžek použití podobného násilí.“ (Tamtéž).

Ve *Slovníku sociální práce* je domácí násilí definováno jako: „Násilné chování mezi dospělými členy existující (popř. bývalé) domácnosti nebo mezi osobami, které mají společné děti.“ (Matoušek, 2003, s.56).

Ještě podrobnější definici domácího násilí ve své knize *Moderní psychologie pro právníky* uvádí Ludmila Čírtková (2008, s.9): „Je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“

Uvedené definice jsou velmi podobné s následující, která uvádí: „Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu.“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s.9).

V obdobných definicích se objevují stejné termíny, kterými jsou moc a kontrola. Jedná se tedy o nerovnoměrný vztah mezi partnery, kdy jeden z dvojice cíleně různými způsoby, formami a prostředky omezuje druhého ve svůj osobní prospěch. Postižený jedinec může být omezován různými možnostmi, které snižují jeho lidskou důstojnost, omezují jeho svobodu, či narušují jeho fyzický, psychický, duchovní, ekonomický a sociální vývoj.

Domácí násilí se nevztahuje pouze na ženy žijící s partnerem v domácnosti, ale může být zaměřeno na všechny členy rodiny, tedy jak ženu, tak i muže, ale také na děti, či seniory, v takových případech se kromě termínu domácí násilí využívá i pojem násilí v rodině, rodinné násilí (Čírtková, 2008). Poté lze diskutovat o transgeneračním domácím násilí, či syndromu ohroženého dítěte, podle toho, kdo jsou aktéři násilí a v jakém se nacházejí příbuzenském vztahu.

Ve své bakalářské práci se zabývám výhradně domácím násilím na ženách v partnerském vztahu pro zúžení problematiky domácího násilí a větší přínos této práce. Hlavním důvodem výběru problematiky domácího násilí se specializací na ženy jako oběti je častost a výskyt domácího násilí, ve kterém jsou podle statistik častěji označeny ženy tedy partnerky či manželky jako oběti domácího násilí a muži a partneři jako pachatelé domácího násilí. Dokladem je studie Mezinárodního výzkumu násilí na

ženách, kde téměř 38% žen žijících v České republice prožilo domácí násilí (Pikálková, 2004).

Stejně jako roli oběti, tak i roli pachatele může zaujmout dítě, partner, či partnerka, rodič, prarodič či více jedinců k jinému členu nebo více členům v rodině. Vznik domácího násilí v rodině není podmíněno žádným sociokulturním aspektem.

Podle Čírtkové, Vitoušové (2005, s.228): „Je domácí násilí vážným problémem přítomným ve všech zemích a sociálních vrstvách bez ohledu na vzdělání, náboženskou orientaci, věk nebo etnickou příslušnost pachatelů, resp. obětí.“.

2.2 Znaký domáciho násilí

Domáci násilí se odehrává v soukromém prostředí rodiny, které je skryté před zraky veřejnosti. Mnohdy ani sama oběť netuší, že se kolem objevují první příznaky symbolizující výskyt domácího násilí.

Petra Vitoušová, v rozhovoru pro časopis *Sociální práce*, uvádí specifické znaky domácího násilí, vychází přitom z poznatků Aliance proti domácímu násilí. Znaký jsou pojmenovány jako opakování, eskalace, jasné rozdělení rolí, ve kterých jsou vymezené osoby ohrožené a osoby násilné. Dále uvádí skrytost, která je symbolizuje typické prostředí, ve kterém k domácímu násilí dochází (Bajer, 2006c).

V knize *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi* jsou jako charakteristické rysy uvedeny opakování, dlouhodobost, dále stupňování a nakonec výskyt násilí v téměř každodenních intervalech (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Dle Bednářové a kol. (2006) jsou typickými charakterovými znaký domácího násilí zejména blízké intimní vztahy, vzájemná propojenost, dlouhodobost a společné bydlení. Z hlediska samotného násilí se vyskytuje stupňující agresivita, opakovatelnost, skrytost, asymetrie ve vztahu. Domáci násilí je obtížně postižitelné, velmi těžko kontrolovatelné a může pokračovat i po rozchodu obou partnerů.

Podobnou charakteristiku uvádí Čírtková, Macháčková, Vitoušová (2002), které opět zdůrazňují blízkost mezi pachatelem a obětí. Dále citovou, sociální a ekonomickou závislost obou aktérů, opakovanost, dlouhodobost a nárůst intenzity útoků odehrávajících se v soukromí.

Pro přehlednost této kapitoly vycházím z rozdělení z publikace od autorek Bednářové, Mackové a Prokešové (2006).

Skrytost, intimita a propojenost

Tendence páchat domácí násilí v soukromí, souvisí s nedostatkem svědků a důkazů, které by mohly usvědčit pachatele (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007).

Propojenost a vzájemný život je důležitým znakem, který ovlivňuje rozhodnutí oběti o domácím násilí mluvit veřejně, neboť může dojít ke ztrátě sociálních kontaktů, sociálního postavení, majetku a financí (Bednářová a kol., 2006).

Je zřejmé, že pokud je problematika zkoumaná podrobněji z pohledu oběti, je možné usuzovat, že důležitým znakem je blízkost či příbuznost partnerů, dále jejich společný majetek, děti, přátelé a rodina. Všechny uvedené podněty značně komplikují přiznání výskytu domácího násilí jak u okolí, tak u oběti. Naproti tomu pachateli privátní místo a vztah s obětí pomáhá k lepší manipulaci a ke skrytí svého jednání před společností.

Dlouhodobost, eskalace, opakování útoků

Dalšími uvedenými znaky domácího násilí je dlouhodobost a opakování násilí. Jednorázový útok na oběť, ať již má povahu jakéhokoliv druhu domácího násilí, může být předzvěstí útoku dalšího (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007).

Odborná literatura potvrzuje, že domácí násilí může eskalovat nejen rychle, ale také velmi pomalu, například i v průběhu několika let. Vždy po násilném incidentu zpočátku dochází k uklidnění situace a navození pocitu bezpečí. Útoky se však opět objevují, postupně se doba opakování útoků začne zkracovat a pachatel domácího násilí bude stále více agresivnější ve svých projevech (Bednářová a kol., 2006).

Těmito časovými úseky, které se také nazývají cyklem domácího násilí se hodlám podrobněji zabývat později.

Asymetrie vztahu

„Domácím násilím nejsou spor ani hádka, rvačka nebo tzv. italská domácnost.“ (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007, s.109).

Hlavním důvodem je, že v těchto uvedených situacích jsou role všech členů sporu vyrovnané a všichni se jich zúčastňují. U domácího násilí však je jasně dána, ukotvena a stále se opakující role oběti a pachatele. Při domácím násilí nedochází k výměnám pozic, jako tomu bývá u hádek a rvaček (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007).

Pro zpřesnění tohoto znaku uvádím ještě jednu odbornou publikaci, která dokresluje výše uvedené informace o asymetrii vztahu, který je specifickým znakem domácího násilí.

Bednářová a kol. (2006) formulují nerovnoměrné postavení rolí v domácím násilí jako prostředek pro získávání kontroly ze strany pachatele. Závislost a podřízenost oběti vůči pachateli umožňuje volnou manipulaci s obětí. Pachatel si trvale zvýhodněným postavením vůči oběti vynucuje její poslušnost, kterou umocňuje pomocí prostředků typických pro domácí násilí. Oběť je v pozici slabšího jedince a nemůže se samovolně bránit z obavy trestu, který by si svým jednáním pravděpodobně způsobila.

Pokračování násilí i po rozchodu

Pokud se oběť domácího násilí i přes všechna rizika rozhodne od pachatele odejít a skutečně tento krok učiní, domácí násilí samo o sobě pro ní nemusí skončit, jak by se na první pohled mohlo jevit.

Násilí se vrací pokud oběť měla spolu s pachatelem děti, nebo pokud dochází k setkávání, kdy se mohou objevit mimo jiných druhů týrání také fyzické ataky. Pokud oběť odchází od pachatele, často opouští zázemí, dochází ke ztrátě kontaktů, bydlení, někdy i práce. Častý nedostatek finančních a materiálních prostředků způsobuje nedostatečnou péči o děti, které využívá partner, svoji oběť z těchto důvodů pomlouvá, deptá, znevažuje a dochází tak k dalšímu procesu týrání (Bednářová a kol., 2006).

2.3 Druhy domácího násilí

I přes rozšířený dojem společnosti, že domácí násilí představuje pouze fyzické násilí na partnerovi, se domácí násilí dotýká i několika dalších oblastí, ve kterých jeden z partnerů ubližuje a ohrožuje druhého.

Kromě fyzického násilí se jedná o násilí psychické, pod které spadá násilí emocionální a sociální, poslední složkou je násilí sexuální (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Ovšem stejně jako v první části této kapitoly, kde není přesně stanovená definice, ani zde nejsou autoři příliš shodní.

V některých případech se domácí násilí rozděluje na fyzické, sexuální, citové, ekonomické, dále formou izolace, formou uplatňování mužských privilegií a v neposlední řadě formou zastrasování, nátlaku a výhrůžek (Conwayová, 2007).

Oproti tomu, Čírtková (2008) domácí násilí rozděluje na fyzické násilí, psychické či emocionální násilí, sexuální násilí, sociální násilí, ekonomické násilí.

Bez ohledu o jakou formu násilí se ve vztahu jedná, dochází k traumatizující zkušenosti, která má psychický dopad na celou rodinu (Gjuričová, Kocourková, Koutek, 2000). Ve své bakalářské práci vycházím z definice Ludmily Čírtkové a o jednotlivých formách domácího násilí uvedu stručný přehled.

Fyzické násilí

Autorky Voňková, Spoustová (2008) fyzické domácí násilí popisují jako zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky, které mohou mít formu strkání, fackování, tahání za vlasy, kopání, smýkání, ohrožování různými typy věcí, znehybňování, pálení, bití.

Psychické násilí

„Domácí násilí začíná útoky proti lidské důstojnosti, pokračuje útoky proti zdraví a vrcholí útoky proti lidskému životu.“ (Čírtková, Vitoušová, 2005, s.227).

Psychické domácí násilí s fyzickým násilím úzce souvisí a vždy fyzické násilí doprovází (Conwayová, 2007).

„Psychické týrání nastává ve 100% případů domácího násilí. Je to dáno tím, že opakované napadání partnera, ať má jakoukoli povahu, vždy obsahuje i prvky psychického násilí.“ Čírtková (2008, s.20).

Sociální násilí

Podle Bednářové a kol. (2006) se jedná o násilí, které je zaměřeno na sociální prostředí a život oběti. Dochází k přetváření sociálního prostředí ve kterém se oběť žije.

Jedná se například o zákazy sociálních kontaktů, které má oběť utvořené se svojí rodinou, kolegy, známými a přáteli. Cílem je zpřetrhání vazeb, izolace oběti a vytvoření vztahu k partnerovi. Agresor se snaží mít veškeré sociální dění pod kontrolou. Pro izolaci oběti ji může pomlouvat a zesměšňovat na veřejnosti, pomocí blízkých osob na ni vytvářet nátlak, který ji zamezuje udržení kontaktů (Střílková, Fryšták, 2009).

Sexuální násilí

Další formou násilí dle Čírtkové (2008) je sexuální násilí: „Projevuje se omezováním osobní svobody až po znásilňování v partnerském vztahu.“ (Čírtková

2008, s.10). „Sexuální násilí je násilím, nikoli důsledkem sexuálního vzrušení, které již nelze kontrolovat.“ (Vargová, Vavroňová, 2006, s.37).

Ekonomické násilí

Ekonomické násilí je založeno na nerovnosti k přístupu, k užívání a ke kontrole rodinných financí. Ekonomické násilí se může projevit nepřispíváním na chod a vytvářením dluhů ze strany pachatele, tak dochází k finančnímu omezení oběti (Vargová, Vavroňová, 2006).

Podle Voňkové a Spoustové (2008) se ekonomické násilí vyznačuje znemožněním manipulovat s rodinnými, nebo vlastními finančními náklady ve prospěch agresora.

2.4 Cyklus domácího násilí

V předešlé části jsem uvedla typické charakteristické znaky doprovázející domácí násilí, jedním z těchto znaků je dlouhodobost a opakovatelnost, s tímto znakem je úzce propojen cyklus domácího násilí. Tento cyklus popisuje průběh období mezi jednotlivými atakami pachatele proti oběti. Z dosavadních poznatků je zřejmé, že pokud má domácí násilí v rodině typickou formu, objevují se v soužití pachatele a oběti, popřípadě dalších členů domácnosti, určité typické fáze, které následují za sebou v určitých intervalech. Tyto intervaly lze zahrnout do cyklu zvaný též jako koloběh domácího násilí.

Z uvedených informací o domácím násilí je patrné, že násilí vzniká nenápadně, postupně se vyvíjí, pachatel posiluje svoji převahu a oběť si týrání zpravidla uvědomí, až když je situace neúnosná, nebezpečná či je vytvořena forma závislosti na pachateli.

Podle Conwayové (2007) je cyklus násilí jednou z příčin, které ztěžují ženě odchod od pachatele. V průběhu jednotlivých fází žena často přehodnocuje stanovisko, zda má svého muže opustit či ne.

„Základními charakteristikami partnerského násilí je dlouhodobé trvání a opakování násilných incidentů. Ty se v cyklu násilí střídají s fázemi klidu.“ (Vargová, Vavroňová, 2006, s.9).

Průběh domácího násilí se skládá ze tří fází, konkrétně z fáze narůstání tenze, fáze násilí, fáze klidu a líbánek (Walker, 1976, podle Vargová, Vavroňová, 2006).

Fáze narůstání tenze

Tato fáze ukončuje fázi líbánek, tedy období radosti a pocitu spokojenosti. Objevují se první náznaky možnosti týrání. Pachatel začíná být podrážděný, žárlivý atd. Aby oběť zabránila jeho negativním projevům, snaží se mu vyhovět a sama se obviňuje z problémů, které začínají nastávat, také se snaží vyhnout se konfliktu (Střílková, Fryšták, 2009).

Oběť je stále kritizována, i když nezná příčinu, je zmatená a dochází u ní ke zkreslení vnímání reality ve vztahu s partnerem, snaží se o navrácení vztahu do fáze předešlé (Bednářová a kol., 2006).

V této fázi dochází ke specifickým projevům, kdy oběť potlačuje hněv, omlouvá partnera, pociťuje úzkost a strach, příčiny konfliktů hledá v sobě či ve vnějším okolí, odcizuje se od vnějšího světa a stahuje se do sebe. Pachatel oběť se začíná projevovat odlišně v soukromém a veřejném životě, ponižuje či slovně napadá oběť, objevují se jemné fyzické ataky. Dochází k vyšší kontrole činností a projevů oběti. Pachatel se rovněž obává odchodu oběti, zvyšuje se jeho agresivita, žárlivost a frustrace (Walker, 1976, podle Vargová, Vavroňová, 2006).

Fáze týrání

Neustálý tlak uvedený v předešlé fázi přerůstá v agresi a v této fázi dochází k propuknutí násilí (Střílková, Fryšták, 2009).

Podle Bednářové a kol. (2006) dokáží oběti, které uvízly v cyklu násilí a opakovaně jím procházejí, rozpoznat možný nástup této fáze.

V této fázi oběť prožívá pocit snížení sebeúcty, depresi, rezervovanost. Je pasivní, odkládá možnost využití pomoci, je apatická, nevěří prožité události, izoluje se. Hrozí riziko emočního zhroucení, či projevy naučené bezmoci. Pachatel nedokáže kontrolovat své chování, prožívá emocionální vyčerpání a násilné projevy, obviňuje sebe, nebo oběť. Dochází k poškození vědomí a stejně jako u oběti ke snížení sebeúcty (Walker, 1976, podle Vargová, Vavroňová, 2006).

Fáze slibů a líbánek

Dochází k ukončení násilí a smířování partnerů, oběť věří pachateli, který se jí omlouvá za své předešlé chování a slibuje jí nápravu (Střílková, Fryšták, 2009).

Pokud dojde k opakování cyklu, brutalita a doba útoků vzrůstá a fáze líbánek se zkracuje (Bednářová a kol., 2006).

Jestliže se oběť adaptuje na tento cyklus, může u ní dojít ke ztotožnění se s rolí týrané oběti, pocítuje zodpovědnost za páchané násilí. V této fázi se oběť cítí potřebná, má pocit viny při představě opuštění partnera, věří ve změnu násilníka. Násilník pocítuje závislost na partnerce, je vlídný, kající se, slibuje nápravu a usiluje o odpuštění (Walker, 1976, podle Vargová, Vavroňová, 2006).

3 Základní informace o problematice

Tato kapitola obsahuje možné příčiny vzniku problematiky domácího násilí. Tyto aspekty jsou velmi důležité pro sociální práci, neboť umožňují správné rozpoznání domácího násilí, kapitola rovněž obsahuje základní charakteristiky oběti a pachatele, kterými se aktéři mohou vyznačovat. Informace o typických vlastnostech aktérů jsou význačné pro zahájení kvalitní odborné pomoci, která je možná jen na základě správného povědomí o domácím násilí. Poslední část této kapitoly je zaměřena mýty spojené s touto problematikou. Poukazují především na mýty, které úzce souvisí s obtížností řešitelností a dosavadním povědomím společnosti o problematice. V praktické části se rovněž zabývám znalostí mýtů domácího násilí u vzorku respondentů.

3.1 Příčiny domácího násilí

„Příčiny násilí mezi nejbližšími osobami nejsou dosud uspokojivě objasněny.“ (Čírtková, 2006b, s.1).

DeKeseredy a MacLeod (1997, podle Renzetti, Curran, 2003) uvádějí, že násilí mezi partnery vzniká v kontextu celkově násilné společnosti. Někteří lidé tvrdí, že násilí je normální běžný jev. Velká menšina lidí se však domnívá, že v jistých situacích má muž právo svoji partnerku fyzicky napadnout.

Podle odborné literatury (Bednářová a kol., 2006) prozatím nelze příčiny vzniku domácího násilí přesně stanovit, hlavním důvodem je velké množství faktorů, které mají vliv na vznik problematiky.

Podstatný vliv na výskyt domácího násilí má především osobnostní charakter agresora, důležité jsou rovněž i vlivy, které mají sociální a společenské aspekty (Čírtková, 2006b).

Publikace *Current Controversies on Family Violence* (Loseke, Gelles, Gavanaugh, 2004, podle Čírtková, 2008) popisuje tři vyhraněné přístupy, které se skládají z psychologického, feministického a sociologického pohledu. Psychologický přístup hledá příčinu domácího násilí v individualitě samotného pachatele. Feministický přístup vychází z teorie, že příčinou je genderová nerovnost. Sociologický přístup

vnímá důležitost v analýze postavení a fungování rodiny, příčinu hledá v tlaku, který působí na partnery, na proměnu rodiny a na rodinné soukromí.

Autorka Bednářová a kol., (2006) rovněž vyčlenila několik specifických oblastí, které mají vliv na výskyt problematiky. Oblasti zahrnující faktory, které podmiňují vznik problematiky jsou převedeny do společnosti, rodinné výchovy, osobnostních charakteristik agresora a sociální situace vyvolávající stres.

Je patrné, že některé z uvedených příčin jsou identické. Mnoho autorů vychází z Duttonova modelu. Model zahrnuje faktory makrosystémové (společenské normy, hierarchii hodnot, předsudky spojené s problematikou). Dále se jedná o příčiny exosystémové (postavení a problémy rodin), faktory mikrosystémové (interakce, moc a kontrola uvnitř rodiny) a faktory individuální (ontogenetické, psychologické) (Střílková, Fryšták, 2009).

3.2 Aktéři v domácím násilí

V předešlé části jsem uvedla možné příčiny, které mohou mít vliv na vznik domácího násilí v rodině. Domácí násilí ovlivňuje všechny členy rodiny, nejvíce však oběť. V této části popisuji charakteristiky vyskytující se u potencionální oběti, podle kterých lze lépe rozpoznat ženy trpící domácím násilím. Rovněž se zaměřuji na charakteristiku pachatele, který může mít podle psychologického přístupu příčinu ve výskytu násilí dle svých vlastních individuálních charakteristik (viz. výše). Podle typických znaků vyskytujících se v rodině je lépe rozpoznatelné riziko a další průběh násilí, které umožňuje zamezit dalším atakům a ochránit oběť. Pro sociální práci s oběťmi domácího násilí je velmi důležité znát typické znaky, pocity, jednání nejen u oběti ale i u pachatele, aby došlo ke správné a účinné pomoci.

3.2.1 Charakteristika pachatele

Prozatím neexistuje žádná přesná typologie pachatelů domácího násilí, jediné poznatky přicházejí od obětí domácího násilí, z kriminologických výzkumů a z psychologicky zaměřených výzkumů (Čírtková, Vitoušová, 2005).

I přes tyto poznatky autor Sherman (1992, podle Čírtková, Vitoušová, 2005) rozděluje pachatele domácího násilí dle jejich sociálního postavení na dva typy. Na pachatele z vyšších sociálních vrstev a na pachatele z nižších sociálních vrstev.

Pachatelé z nižších sociálních vrstev se častěji odhalují, neboť jim tolik nezáleží na mínění veřejnosti o vlastní osobě.

I přesto, že nelze s přesností určit charakteristiku pachatele, je možné stanovit několik rizikových faktorů a vlastností spojených s agresivitou. Mezi tyto faktory je zařazen transgenerační přenos agresivního jednání, kterému se lidé učí v prostředí ve kterém vyrůstají a žijí, jedná se o naučenou agresi. Dalším faktorem je užívání alkoholu a drog, které odbourávají zábrany a zvyšují agresi. Jedná se o vlivy nepříznivých okolností, které zahrnují nezaměstnanost, dluhy atd., posledními faktory jsou psychiatrické diagnózy a anomálie osobnosti (Bednářová a kol., 2006).

Autorky rovněž vysvětlují termín anomálie osobnosti: „Jedná se o lidi emočně nestabilní s vyšší mírou agresivity a majetnickými sklony, kteří nejsou schopni ovládat svoje chování.“ (Bednářová a kol., 2006, s.47).

Přes neshodnost přesné typologie, se někteří autoři pokusili pachatele domácího násilí rozčlenit do jednotlivých kategorií. Autor Čermák (1998) nazval pachatele, dle jejich individuálního projevu chování a povahových vlastností, emocionálně reaktivním typem, instrumentálním typem, typem s poruchou osobnosti, typem mající potěšení z krutosti a typem nadměrně kontrolujícím své agresivní impulsy.

Podle příčinných faktorů autorky Čírtková, Vitoušová (2005) rozdělují pachatele jako specialistu, generalistu, situačního domácího agresora, drogově závislého pachatele, sadistického agresora. Uvedené typy mají podobné vlastnosti, jako typy uvedené autorem Čermákem.

Chování agresora k oběti může mít mnoho podob, často dochází ke snaze zabránit oběti hledat podporu či pomoc ze strany pachatele, který ji může citově vydírat, nebo ji vyhrožovat. Pokud se žena snaží najít pomoc, může jí naplněním výhrůžek odvrátit od snahy odejít (Conwayová, 1997).

Všeobecně lze usoudit, že pachatelé domácího násilí, nedokáží převzít odpovědnost za své agresivní chování a vinu přenášejí na druhé. Vyznačují se lhaním, sobectvím, nedostatkem sebekontroly a sebeovládáním, impulzivitou, antisociálním chováním, parazitováním a vyzdvihováním své vlastní osoby nad jinými lidmi, zvláště nad obětí, s lidmi manipulují a parazitují na nich (Bednářová a kol., 2006).

3.2.2 Charakteristika oběti

Rozpoznat oběť domácího násilí není jednoduché, situaci ztěžuje i stud a popírání situace ze strany samotných obětí. Existuje však několik obdobných znaků vyskytujících se u týraných žen. Jedná se o prvky jejich sociálního postavení, psychického stavu a komunikačního projevu (Bednářová a kol., 2006).

Mezi jasné znaky týrané ženy spadá zvýšená psychická zranitelnost, ztráta sebevědomí a životních iluzí. Oběť pociťuje bezmoc, trápí ji pocity viny, trpí depresemi, ztrácí osobní perspektivy a chuť do života. Mohou se projevit prvky sebedestrukce. Oběť je velmi často emocionálně labilní. Typickým důsledkem domácího násilí je posttraumatická stresová porucha (Kacafírková, 2002a).

Posttraumatickou stresovou poruchu definuje *Slovník sociální práce* (Matoušek, 2003, s.156) jako: „Soubor příznaků, které jsou následkem vysoce stresujícího zážitku.“

U páchaného násilí lze podle Kacafírkové (2002a) u oběti vidět typické projevy, které zahrnují manipulaci s obětí, zablokovanou ventilaci vzteku, usilování o bagatelizování problému u sebe i u okolí, snahu zabránit projevům vzteku druhé osoby. Dochází k projevům disociace, které umožňují zabránit plnému prožívání psychické, či fyzické bolesti oběti.

Conwayová (1997) popisuje pocity oběti, které se samy obviňují, stydí se a jsou přesvědčeny o tom, že o násilí nemohou mluvit, zvláště pokud se jedná o sexuální násilí.

Vágnerová (2002) zdůrazňuje, že u ženy trpící domácím násilím se může vyvinout syndrom adaptace na týrání. Tento syndrom má několik charakteristických znaků, které zahrnují snahu o utajení a bezmocnost, dále se jedná o adaptaci na roli týrané ženy, odhalení a popření. Tyto znaky popisují chování oběti a její pocity. Vágnerová popisuje strach z pachatele, vyhovění partnerovi, popírání vzniklé situace, manipulaci, ale také přístup společnosti, která odsuzuje její viděnou neochotu partnera opustit.

Jednání ženy vzbuzuje ve společnosti dojem spokojenosti v násilném vztahu, však hlavní důvody, proč oběť agresora neopustí jsou ekonomická závislost, strach z budoucnosti, vědomí o nedostačující pomoci a právní ochraně, přesvědčení v tradiční obraz role ženy, která má odpovědnost za stabilitu rodiny (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Pokud oběť opustí násilného partnera, často se u ní, kromě výše zmiňovaných následků, projevují somatické i psychické potíže, problémy s navazováním vztahů, distorze a úzkostlivé stavy (Čírtková, 2006a).

Podle autorek Vargové, Vavroňové (2006) dochází v důsledcích prožití domácího násilí k poruchám spánku, náladovosti, nesoustředivosti a také mohou nastat potíže s užíváním návykových látek.

Domácí násilí je způsobeno nerovnoměrnými vztahy mezi intimními partnery, zamilovaná oběť dělá častěji ústupky a podřizuje se partnerovi. Jestliže si oběť však tento poměr neuvědomí, dostane se do procesu, kdy agresorovi ustupuje z lásky, poté ze snahy o uklidnění situace a nakonec se podřizuje ze strachu a z pocitu, že takové chování je zcela běžné (Bednářová a kol., 2006).

3.3 Mýty o domácím násilí

Okolo problematiky domácího násilí se vykytuje mnoho mýtů a pověr. Ty způsobují fabulaci povědomí o domácím násilí a znemožňují institucím účelně s problémem bojovat (Bednářová a kol., 2006).

Výzkum z agendy STEM z roku 2001 potvrdil, že mnoho dotázaných osob bylo přesvědčeno o pravdivosti mýtů spojených s domácím násilím (Bajer, 2006a).

Dokud budou ve společnosti kolovat některé z níže uvedených mýtů o domácím násilí, nebude česká společnost schopna problematiku domácího násilí řešit. Důvodem je zkreslování problematiky a nedůvěra, které znemožňují objektivní náhled a adekvátní možnost pomoci a vyřešení (Bednářová a kol., 2006). Společensky zakořeněné pověry: „Nezřídka zabraňují laické veřejnosti angažovat se ve prospěch oběti a poskytnout jí účinnou pomoc.“ (Bednářová a kol., 2006, s.25).

Rozšířené předsudky kromě ovlivňování společnosti, omezují také oběť, které zabraňují otevřeně hovořit o tomto problému a následně jej vyřešit (Vargová, Vavroňová, 2006).

Mýtus popisuje události, o kterých lidé nemají dostatek informací, vlastní zkušenost a názory si vytvářejí, čerpají, posuzují podle informací od jiných osob, které respektují a jsou pro ně autoritami (Bednářová a kol., 2006).

Pokud se zaměříme na mýty vyskytující se v problematice domácího násilí, lze usoudit, že některé z mýtů jsou postaveny na reálném základu. Jedná se například o mýtus tvrdící, že domácí násilí vzniká v důsledku převzetí agresivních vzorců z původní rodiny násilníka (Čírtková, 2008), nebo mýtus tvrdící, že domácí násilí vzniká díky špatným reakcím oběti na které se páchá domácí násilí (viz. dále).

Dochází však k bagatelizování informací a výsledkem je mýtus, který dlouhodobě přetrvává a ovlivňuje mínění společnosti o problému. Domnívám se, že všeobecné, byť i mylné přesvědčení společnosti o pravdivosti mýtů zabraňuje účinnému boji s domácím násilím v České republice. Okolo postižené rodiny se vytváří bludný kruh mýtů, který znemožňuje oběti získat podporu a pochopení u okolí. Z tohoto důvodu považuji přesvědčení společnosti o reálnosti mýtů za jeden z klíčových faktorů při boji s problematikou.

Pro svoji bakalářskou práci se zaměřím především na mýty v publikaci od autorky Bednářové a kol. (2006), a dále na mýty v knize od Čírtkové, Vitoušové a kol. (2007) a od autorky Conwayové (2007). Kapitulu doplňuji dalšími informacemi od několika autorů zabývajících se danou problematikou, avšak již méně obsáhle.

Mýtus tvrdící, že ženě se násilí líbí, což je důvodem proč od násilného partnera neodejde

Uvedený mýtus tvrdí, že násilí se ženě zamlouvá, a proto s partnerem zůstává. Spurný (1996) však uvádí, že důsledkem dlouhodobého působení násilí na oběť se znegativní a zúzkostní její pohled na svět, přeceňuje nebezpečí, sníží se citlivost na vnímání a rozlišování násilí. Zvýší se její tolerance k násilí, snaha omlouvat, bagatelizovat proběhlé násilí. V posledním důsledku dochází k otupení a přivyknutí danému stavu. Proto usuzuji, že má tento mýtus reálný základ, kdy žena od partnera sama bez pomoci téměř neodchází, protože si na jeho chování již přivykla a nedokáže z objektivního hlediska posoudit reálnou situaci.

Podle další odborné literatury, příčinou proč žena zůstává s partnerem je strach. Tento strach může signalizovat obavu ze ztráty dětí, společenského postavení, strach z pomsty partnera, fyzického a psychického oslabení, strach z ostudy a bídy. Proto ženy spíše než o odchod od partnera usilují o odstranění násilí, ale zároveň o zachování rodiny (Voňková, Spoustová, 2008; Bednářová a kol., 2006).

Dalším faktem, který znemožňuje ženě odchod od násilného partnera je zjištění, že nemá dostatečné finanční prostředky, např. k zajištění bydlení. Pokud žena byla dlouhodobě izolována od přátel a od rodiny, ztratila mnoho sociálních kontaktů a nyní neví, na koho se obrátit o radu a o pomoc. V důsledku izolace je oběť nedůvěřivá a má strach, že jí okolí bude vyčítat rozvrat rodiny. Oběť se v tomto předsvědčení utvrzuje, tyto pocity vedou k vsugerování názoru, že si oběť násilné chování zaslouží, nebo že se situace zlepší (Bednářová a kol., 2006).

Mýtus tvrdící, že domácí násilí vzniká díky špatným reakcím oběti na které se páchá domácí násilí

Toto tvrzení hledá příčinu násilí v oběti, je vytvořen mýtus, který podporuje myšlenku, že oběť trpí domácím násilím proto, že si jej nechá líbit (Čírtková, 2008).

Tento mýtus souvisí s předešlým mýtem, oběť ztrácí postupně podporu okolí k možnosti vyřešení vzniklé situace. Dochází k situaci, kdy se postupně sama přizpůsobuje pachateli. Mýtus souvisí s charakterem oběti, jak uvádí Conwayová (2007, s.45): „Když oběť do vztahu vstupovala, neočekávala, že bude mít soužití násilný charakter.“ Ženy se proto zpočátku snaží pachateli vyjít vstříc a vinu za jeho chování hledají ve své osobě, či čekají partnerovu nápravu, proto se může veřejnost domnívat, že si za nevyrovnaný vztah s partnerem může žena sama, protože před očima veřejnosti se mu nesnaží zabránit a pachateli ustupuje. Avšak páchané násilí není vinou oběti. To dokládá i Bednářová a kol. (2006, s.30): „Za všech okolností je za násilí odpovědný ten, kdo ho páchá, nikoli ten kdo je jeho obětí!“. Pokud si oběť včas neuvědomí nastalou situaci a nedojde k hlubší změně, mohou nastat obdobné situace, které jsem uvedla v předcházejícím mýtu. Jedná se tedy k přivyknutí na situaci, k vlastnímu sebeobviňování a k neustálému strachu oběti z pachatele.

Mýtus o soukromé povaze domácího násilí

Mnoho lidí se v minulosti domnívalo, a i v dnešní době domnívá, že domácí násilí je soukromý problém rodiny. Společnost v minulosti soudila, že by okolí do tohoto typu konfliktu nemělo zasahovat (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Výjimkou, kdy společnost nahlížela na domácí násilí striktněji, bylo spáchání těžkého trestního činu, kdy následovalo trestní stíhání pachatele (Čírtková, 2006a).

Domácí násilí se považovalo za problém, který je soukromý a uzavřený. Dle všeobecného mínění nejen společnost, ale ani stát by neměl do intimností rodiny zasahovat. Avšak podle § 215a trestního zákona platného od 1.6. 2004 je týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě zákonem netolerovatelné. Každá osoba, která je týraná, má nárok na pomoc ze strany státu (Bednářová a kol., 2006).

Díky rozšířenému přesvědčení o soukromé povaze problému se může oběť sama utvrdit v přesvědčení, že se nesetká s pochopením, je na násilí sama a neměla by o něm mluvit, aby nepoškodila rodinu (Conwayová, 2007).

Jak uvádí Haberlová, dle výzkumu agendy STEM z roku 2001, společnost vnímá domácí násilí jako problém, kterým by se mělo okolí zabývat, ale také soudí, že domácí

násilí je soukromou věcí rodiny. Dle průzkumu tento výsledek značí malou informovanost, nejistotu a nerozhodnost při jednání se soukromou rodinou sférou (Bajer, 2006a).

Dle mého subjektivního názoru je tento mýtus velmi nebezpečný, neboť znesnadňuje odhalování domácího násilí ve společnosti, pokud okolí ví o týrání a neusiluje o pomoc oběti, násilí může pokračovat po dlouhou dobu. Také může docházet ke stále se stupňujícím útokům na úkor oběti a celé její rodiny. Netečnost okolí a společnosti v žádném případě nepřispěje k řešení domácího násilí.

Mýtus tvrdící, že domácí násilí vzniká kvůli převzetí agresivních vzorců z původní rodiny násilníka

Conwayová (2007) uvádí, že pokud dítě dlouhodobě vidí bití své matky ze strany otce, je pravděpodobné, že i syn v dospělosti bude agresivní ke své partnerce. Rovněž i děvčata pocházející z násilných rodin mají tendenci zůstat s partnery, o kterých tuší, že se budou chovat násilně. Důvodem jsou vzory rodičů, které jejich děti převzou.

Také podle Hamera a Copelanda (2003) je vliv výchovy velmi důležitý na pozdější chování dítěte, pokud je v rodině dítě týráno a zneužíváno, má toto působení trvalé následky a děti samotné mají velkou pravděpodobnost, že v dospělosti se budou chovat po vzoru rodičů.

Ovšem ne všechny děti, které v dětství zažili u rodičů domácí násilí se budou chovat stejně v dospělosti. Některé děti se snaží týraného rodiče chránit, snaží se nebýt jako agresivní rodič. Chování v dospělosti dětí je subjektivní záležitostí, která závisí na každém jedinci (Conwayová, 2007).

Avšak nejen týrání, zneužívání a bití dítěte má vliv na jeho chování v dospělosti. Pokud jsou rodiče příliš pasivní, neprojevovali city, či budoucího agresora v dětství přehnaně rozmazlovali, často je u těchto jedinců charakteristické nerespektování druhých jedinců. Typickým znakem je využívání ostatních lidí k dosažení svých cílů. Tyto děti také využívají okolí k vytěsnění svých pocitů méněcennosti, nebo naopak je využívají k prosazení vlastních mocenských ambicí (Vaníčková, Hadj-Mousová, Provazníková, 1995).

Z uvedených informací se dá usuzovat, že tento mýtus má reálný základ, je prokázáno, že jistá vazba na převzetí agresivních vzorců chování je možná. Avšak výrok, že domácí násilí vzniká u všech jedinců, kteří se s ním setkali v dětství v rodině

není pravdivý. Domácí násilí se může objevit i v rodinách, kde se s ním rodiče v žádné formě v dětství nesetkali.

Mýtus tvrdící, že nedochází k domácímu násilí, jen k běžným partnerským či manželským hádkám a výměnám názorů

Hádky jsou v partnerském životě běžné, avšak pokud na sebe tyto hádky berou podobu, kdy jeden z partnerů obvykle uplatňuje podstatně větší převahu nad druhým a zneužívá ho, lze mluvit o domácím násilím. Nemusí se jednat pouze o druh domácího násilí fyzického, ale také o všechny ostatní druhy, popřípadě mohou být kombinované (Bednářová a kol., 2006).

Tento mýtus vychází z manželských neshod, které se mohou okolím zaměnit s domácím násilím. Avšak není možné oba pojmy žádným způsobem prohazovat, aby došlo k úmyslnému zlehčení násilí. Domácí násilí má charakteristické znaky (viz. výše), podle kterých je možné jednotlivé situace definovat.

Pokud hádky ustanou, může se jednat o tzv. Fázi klidu. Ta může oběť a okolí přesvědčit o faktu, že manželství je v pořádku a občasné neshody jsou jen projevem výměny názorů. Tímto způsobem vzniká dojem mýtu, že k domácímu násilí ve skutečnosti nedochází (Vargová, Vavroňová, 2006).

Mýtus tvrdící, že když v hádce občas dojde k fyzickému napadení, nejedná se o domácí násilí

Tento mýtus má mnoho společných aspektů s předešlým mýtem o zaměňování hádky a domácího násilí. Mýtus bagatelizuje a zlehčuje vážnost této problematiky.

Je velmi těžké rozpoznat domácí násilí, pokud pachatelé působí na své okolí vyrovnaně a přátelsky. V soukromí rodiny však pachatelé mohou být velmi agresivní a jejich útoky nemají typickou formu manželské hádky. Tyto typy útoků jsou často součástí komplexního systému zneužívání. Neznalost této situace mnohým obětem i okolí zamezuje najít cestu k obraně, protože oběti samy mají pocit, že tento občasný, i když stupňující se tlak je běžný a patří k partnerskému životu (Bednářová a kol., 2006).

Mýtus tvrdící, že domácí násilí se vyskytuje jen v dysfunkčních rodinách

Jak dokládá odborná literatura, domácí násilí se vyskytuje ve všech rodinách bez ohledu na danou socioekonomickou úroveň. Tento mýtus pravděpodobně vychází

z teorie, že rodiny s vyšším sociálním statusem častěji dokáží domácí násilí více utajovat, aby zamezili ztrátě sociální prestiže (Bednářová a kol., 2006).

Dle Vargové, Vavroňové (2006) ve vztahu k výskytu domácího násilí nezáleží na úrovni společenské vrstvy ve kterých rodiny žijí, násilí se může objevit kdekoliv.

Conwayová (2007) nedůležitost společenské úrovně potvrzuje a zpřesňuje, že domácí násilí se může objevit v každém partnerském vztahu bez závislosti na věku, pohlaví, vzdělanosti, národnosti, náboženské příslušnosti, finančním ohodnocení, vykonávaném povolání, sexuální orientaci a typu rodiny.

Vysoká sociální úroveň pachatele často znemožňuje oběti se s problémem svěřit, bojí se reakce společnosti. Podle Ševčíka týrané ženy mnohdy jako pachatele uvádějí muže, kteří jsou ve společnosti oblíbení, pozorní a respektovaní. Zpráva o domácím násilí bývá pro okolí často šokující a těžko uvěřitelnou (Bajer, 2006b).

Mýtus, že domácí násilí vzniká jen v rodinách s nízkým vzděláním

Jak již bylo uvedeno, domácí násilí se může objevit prakticky kdekoliv. Tento mýtus vychází z pravdivé skutečnosti, že domácí násilí je častěji prokázáno u sociálně slabších rodin s nižším vzděláním a příjmem. Jednou z hlavních příčin je fakt, že lidé vysokoškolsky vzdělaní častěji volí formy domácího násilí, které jsou špatně prokazatelné a nezanechávají na obětech viditelné stopy (Bednářová a kol., 2006).

Podle Čírtkové a Vitoušové (2005) dokáže agresor své chování velmi pečlivě maskovat, důvodem je touha mít partnerku pod kontrolou, také může lpět na tradičním rozdělení povinností dle pohlaví, nebo na oběť žálí.

Pikálová (2004) uvádí, že podle výzkumů vliv úrovně vzdělání nespécifikuje možné pachatele domácího násilí. Tento sociálně patologický jev se vyskytuje ve všech společenských úrovních bez ohledu na vzdělanost aktérů.

Mýtus tvrdící, že příčinou vzniku domácího násilí je tolerance, nebo také až nulová reakce společnosti

Uvedený mýtus není zcela běžný, neboť zprošťuje vinu z pachatele i oběti domácího násilí a za vznik, trvání a neřešení problematiky domácího násilí obviňuje společnost. Avšak ani toto tvrzení neodpovídá pravdivé skutečnosti, protože samotná odpovědnost agresivní osoby za páchaní domácího násilí je přenášena a formulována na odpovědnost společnosti (Čírtková, 2008).

Domnívám se, že ač je pravděpodobné, že přístup dané společnosti má jistý vliv na chování partnerů a možnosti řešení této problematiky (bez podpory okolí se bude oběti jen velmi těžko opouštět partnera), státní složky i mnoho organizací se problémem intenzivně zabývají, a proto nelze tvrdit, že za problematiku domácího násilí je odpovědná pouze společnost.

Toto tvrzení podporuje již uvedená informace, kterou lze nalézt v mýtu o špatných reakcích oběti na které se páchá domácí násilí. Podle odborných publikací je za domácí násilí odpovědný pouze ten, kdo násilí páchá. Vinu nenesou oběti, ani společnost (Bednářová a kol., 2006).

Mýtus, že domácí násilí vzniká pouze v důsledku užívání alkoholu

Účinky alkoholu bývají často využívány jako forma zproštění odpovědnosti za provedené činy. Při požití alkoholu dochází u člověka ke ztrátě zábrán a sebekontroly, navíc může být i pozdější výmluvou, kterou omlouvají nejen ženy, ale i muži své agresivní chování před rodinou i okolím (Bednářová a kol., 2006).

Dle Vargové, Vavroňové (2006) se při použití alkoholu impulsy pro páčání agresivity značně zvyšují, ale samotné pití alkoholu není příčinou pro násilné jednání.

Domácí násilí se vyskytuje nejen v případě opilosti, ale i ve zcela běžných situacích. Pokud má partner problémy s užíváním alkoholu, může svoji partnerku týrat i ve střízlivém stavu. Po takových událostech ženy často pachatelovo chování omlouvají, protože vinu dávají alkoholu (Conwayová, 2007).

„Alkohol není příčinou násilného jednání agresora, je spíše jeho spouštěčem a stimulatorem.“ (Bednářová a kol., 2006, s.28).

Tento mýtus jasně vychází bagatelizování účinků alkoholových nápojů ve prospěch agresora a pro zakrytí jeho jednání. Dle uvedené literatury samotný pachatel mnohdy hledá příčinu svého chování v alkoholu. Také okolí může zveličovat domácí násilí díky užívání alkoholu, což značně zamezuje aktivnímu řešení násilí.

Mýtus, že ženy si agresivní partnery samy vybírají

Mýtus vychází z přesvědčení, že ženy vyhledávají partnery se sklonem k týrání, avšak Bednářová a kol. (2006) uvádějí, že ženy neusilují o týrání ze strany partnera. Pokud se muž projevuje agresivně, žena si z počátku jeho zájem vykládá jako lásku, kterou muž neumí dát najevo jinou formou. Muži se snaží získat převahu bez použití fyzického násilí, vycházejí osobního přesvědčení a z patriarchálního modelu

společnosti. Patriarchát má mnohoznačné významy, *Sociologický slovník* jej definuje jako: „Označení (nad)vlády mužů, především starších... v rodině, dále pro patrilinéární původ, typ dědění, příslušnost ke skupině, zařazení do sociální pozice (statusu), otcovské právo...“ (Geist, 1992).

Jak jsem již uvedla, podle Conwayové (2007) některá děvčata pocházející z rodin kde otec bil matku, častěji domácí násilí tolerují. Děvčata mají také větší pravděpodobnost, že i ony budou týrány, neboť jim tento způsob rodinných vztahů přijde normální a společností akceptovaný. Avšak, kdyby měly tyto dívky a ženy na problematiku reálný náhled již od svého dětství, tento typ násilného muže by nevyhledávaly.

Jedním z důležitých poznatků je úsilí o rozpoznání partnerových sklonů k násilí. Povahové vlastnosti partnera, jeho subjektivní reakce především v zátěžových situacích jsou velmi přínosné při poznání jeho sklonů k násilí. Mezi hlavní rizikové vlastnosti, které mohou souviset s výskytem domácího násilí, se řadí výbušnost, panovačnost, žárlivost a tendence k závislostem včetně alkoholu (Bajer, 2006b).

Z předešlých mýtů a zjištěných faktů se domnívám, že pokud u těchto žen dojde k přesvědčení, že násilí mezi partnery je normální, nebude lehké změnit jejich náhled na jev a pokoušet se o odchod od partnera z jejich strany. Pokud ale ženy v násilných vztazích zůstávají, může vlivem koloběhu násilí být převeden vzorec agresivního chování na jejich děti a násilí v rodině může pokračovat i v další generaci, kde může mít různou formu. Jedna z nich může být opět násilím mezi partnery.

Mýtus, že ženy muže k domácímu násilí provokují

Uvedený mýtus vychází ze situace, při které je pachateli prokázáno domácí násilí a on se snaží vinu za násilí vnutit oběti, aby se sám zprostil odpovědnosti. Fyzické násilí pachatelé ospravedlňují tím, že šlo o výchovný prostředek, neboť oběť se záměrně dopustila chyby a agresora k tomuto jednání donutila (Bednářová a kol., 2006).

Závažným problémem je i hodnocení násilí okolím. Nejen pachatel, ale i nejbližší okolí může tvrdit, že žena si chování zaslouží. Tento úsudek mohou mít policejní složky i pracovníci pomáhajících profesí. Dle Vargové, Vavroňové (2006) se tyto profese někdy přiklání k myšlence, že pachatelé nejsou odpovědní za proběhlé násilí. Situace, které jsou jim již zprostředkovaně popsány někdy vyhodnotí a zaujmou stanovisko, které je přetransformováno ve prospěch násilníka. Tento počín však přisuzuje vinu oběti a zároveň ospravedlňuje násilné chování, které se může následně opakovat.

4 Profesionální psychosociální pomoc

V posledních letech došlo ke vzniku zájmu o problematiku domácího násilí, což vedlo k založení mnoha nestátních organizací zabývajících se danou problematikou. Velkou měrou se o informovanost veřejnosti zasloužily také kampaně na podporu boje proti domácímu násilí. Právním, policejním a zdravotním složkám se rovněž rozšířily kompetence pro efektivní boj s tímto jevem. Vzhledem k sociálnímu zaměření bakalářské práce se věnuji organizacím a zařízením v oblasti sociální sféry. Možnostem pomoci obětem domácího násilí se dále věnuji ve své absolventské práci.

Pro práci s pachateli a oběťmi domácího násilí byly vytvořeny diagnostické metody a orientační vodítka, která umožňují odborným pracovníkům odhadnout riziko ohrožení. Mezi nejznámější metodu patří kanadská metoda Spousal Assault Risk Assessment, v českém pojmenování se jedná o metodu SARA DN (dále jen SARA DN). Jedná se o souhrn 15ti otázek zaměřených na projevy násilné a ohrožené osoby. Metodu SARA DN proškoluje Bílý kruh bezpečí (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007).

Pokud se zaměřím na oběť domácího násilí, která se rozhodne pro řešení své situace, může se obrátit s žádostí o pomoc na velké množství státních i nestátních zařízení. Více viz. dále.

V sociální oblasti se jedná především o pomoc ze strany nestátních organizací a funkčních složek poskytovaných obcemi (Voňková, Spoustová, 2008).

Jedná se o zdravotnická zařízení, krizová centra, krizová centra pro děti, intervenční centra, manželské a rodinné poradny, azylová zařízení, církevní organizace, poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny, orgány sociálně-právní ochrany dítěte, dále o přestupkové komise, Policii České republiky, případně obecní policii (Střílková, Fryšták, 2009).

Tyto složky zahrnují pomoc při obstarávání fyziologických potřeb, pomoc s vyřízením sociální dávky a dalších financí, možnost ubytování, podání návrhů k soudu, zajištění školní docházky dětí a podobně (Bednářová a kol., 2006).

4.1 Právní úprava na ochranu před domácím násilím

Ochrana obětí před pácháním domácího násilí je ukotvena v právní legislativě. V roce 2007 nabyl platnosti zákon, který se zaměřuje na problematiku domácího násilí

v České republice. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 135/2006 Sb. jako zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákon nabyl platnosti účinnosti dnem 1.1. 2007.

Tento zákon se složen ze tří vzájemně provázaných složek, které spolu spolupracují. První složkou je Policie ČR, která zajišťuje zásahy vedoucí k zastavení páchaného násilí. Využívá k tomu možnosti vykázaní agresora ze společně užívaného obydlí na dobu deseti dní, které se mohou prodloužit při podání návrhu předběžného opatření (zákon č. 273/2008 Sb. § 44 odst. 2). Legislativa dále stanovuje povinnost policisty informovat o domácím násilí intervenční centrum a v případě přítomnosti nezletilé osoby žijící v bytě také OSPOD (zákon č. 135/2006 Sb. § 21b odst. 2).

Druhou složkou jsou intervenční centra, jež poskytují pomoc obětem v podobě psychologické, sociální a právní, dále kontrolují zda pachatel dodržuje uložená nařízení. Poslední složkou jsou soudy, které občanskoprávním řešením umožňují vydat předběžné opatření ze strany oběti (Střílková, Fryšták, 2009).

Vyhlášením zákona č. 135/2006 Sb. byly změněny následující zákony: o Policii České republiky (č. 283/1991 Sb., který byl nahrazen zákonem č. 273/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Občanský soudní řád (č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů), zákon o sociálním zabezpečení (č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a dále zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (č. 114/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Domnívám se, že pro sociální práci v případech pomoci obětem domácího násilí je důležitá spolupráce mezi jednotlivými organizacemi, ale také úprava zákona, který umožňuje spolupráci mezi intervenčními centry a policejními složkami.

4.2 Sociální služby pro oběti domácího násilí

Podle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. § 32 sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální prevence, služby sociální péče. §33 odst. 1 téhož zákona sociální služby rozděluje na pobytové, ambulantní, terénní. §37 odst. 1 vypovídá o zahrnutí sociálního poradenství jako o základním a odborném sociálním poradenství. Základní sociální poradenství podle § 37 odst. 2 téhož zákona poskytuje informace, které pomohou k řešení nepříznivé sociální situace. Odborné sociální poradenství je dle § 37 odst. 3 téhož zákona zaměřeno na pomoc určitým skupinám osob ve specifických poradnách.

Při práci s obětí, která vyhledává pomoc, sociální pracovníci vycházejí a poskytují služby, mimo sociálního poradenství, nejčastěji z § 38 a § 53. Tyto paragrafy zahrnují služby sociální péče a prevence. Podle tohoto zákona se k problematice domácího násilí především vztahují služby sociální prevence. Služby zahrnují azylové domy, zařízení pro krizovou pomoc, sociální poradny a intervenční centra. Specifické případy domácího násilí umožňují využít služby pracoviště rané péče a zařízení následné péče (§ 34, zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.).

Podle §53 téhož zákona služby sociální prevence umožňují zabránit sociálnímu vyloučení osob u kterých, mimo jiné aspekty, dochází k ohrožení práv, či k ohrožení jejich zájmů trestnou činností ze strany jiné osoby. Mezi tyto osoby se řadí i oběti domácího násilí.

„Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“ (§53, zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.).

Systém sociálních služeb umožňuje s obětí pracovat přímo či nepřímo, přímá práce vyžaduje kontakt s obětí, nepřímá práce je založená na informování společnosti o daném jevu (Bednářová a kol., 2006).

Oběť domácího násilí má možnost využít mnoha organizací, které jsou schopné jí poskytnout kvalitní formu pomoci.

Mezi nejvýznamnější organizace patří Bílý kruh bezpečí, Psychosociální centrum ACORUS, Krizové centrum RIAPS, Magdalenium o.s., DONA centrum, Most k životu, ProFem o.p.s. – konzultační středisko pro ženské projekty, ROSA informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí. Dále charitní zařízení, např. charitní domovy pro matky s dětmi, poradny ELPIS spadající pod slezskou diakonii. Dalšími organizacemi jsou specializované poradny rozmístěné po celém území České republiky (Bednářová a kol., 2006).

Všechny odborné formy pomoci, zabývající se problematikou domácího násilí na které se oběť může obrátit, využívají sociálního a právního poradenství, psychologické pomoci a psychoterapie, pedagogickou a socioterapeutickou pomoc, podpůrných programů pro efektivní práci s obětí (Bednářová a kol., 2006).

Ve své práci se dále zabývám pomocí obětem domácího násilí v intervenčních centrech, v azylových domech a krizovou pomocí dle zákona o sociálních službách

č. 108/2006 Sb. Tyto služby představují rychlou a účinnou pomoc ze strany profesionálních pracovníků při výskytu domácího násilí.

4.2.1 Intervenční centra

Hlavním úkolem intervenčních center je poskytování komplexní pomoci a úzká spolupráce s policií. V České republice se v současné době nachází 17 intervenčních center (Voňková, Spoustová, 2008).

Podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, § 74a má být obětem domácího násilí poskytnutá bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc, která může mít formu ambulantní nebo azylové povahy. Zřízená intervenční centra poskytují pomoc obětem domácího násilí v oblasti sociální, lékařské, psychologické a právní.

Intervenční centra disponují pomocí ze strany psychologů, právníků a sociálních pracovníků. Ti spolupracují s dalšími sociálními odbory, poradnami, azylovými domy, v případě nutnosti kontaktují OSPOD. Dále organizují sociální pomoc, zdravotní a právní pomoc, či asistují na žádost ohrožené osoby i u specifických potřeb (Voňková, Spoustová, 2008).

§ 74b téhož zákona uvádí, že intervenční centra poskytují pomoc na základě žádosti, ta převážně přichází z podnětu Policie ČR. Tento podnět má podobu opisu rozhodnutí o vykázaní násilníka a opis úředního záznamu. Povinností intervenčního centra je do 48hodin od doručení podnětu kontaktování ohrožené osoby uvedené v policejním opisu.

Koordinační krizovou pomoc v krajích plní koordinátoři, kteří sestavují na jednotlivých místních úsecích interdisciplinární tým, který spolupracuje na systému prevence a zmírňování následků způsobených domácím násilím.

4.2.2 Azylové domy

Kromě intervenčních center je často vyhledávaným místem ze strany oběti azylový dům. Důvodem je možnost získání informací o problematice, nalezení pochopení a útěchy, možnost ubytování v případě odchodu od pachatele. Azylových domů je v České republice více než intervenčních centrech a jsou obětem více známější a dostupnější.

Podle § 57 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách azylové domy nabízejí pobytové služby na přechodnou dobu osobám, které se ocitli v nepříznivé sociální situaci, jenž je spojena se ztrátou bydlení.

Podle vyhlášky č. 505/2006 Sb. zákona o sociálních službách § 22 odst. 1 azylové domy poskytují stravu, či pomoc při zajištění stravy, nebo vytvářejí podmínky pro přípravu stravy avšak jen v rozsahu 1 úkonu. Dále nabízejí ubytování, které trvá maximálně rok, vytváří podmínky pro konání hygieny, pro zajištění úklidu, praní a žehlení, výměny ložního prádla. Azylový dům rovněž nabízí pomoc při uplatňování práv, zájmů a při vyřizování osobních záležitostí.

4.2.3 Krizová pomoc

Podle § 60 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách zahrnuje krizová pomoc terénní, ambulantní a pobytovou službu. Pobytová služba je na přechodnou dobu a je určena osobám, které se ocitli v situaci ohrožující jejich zdraví nebo život a nemohou přechodně vyřešit nepříznivou sociální situaci za pomoci svých sil.

Dle vyhlášky č. 505/2006 Sb. zákona o sociálních službách § 25 krizová pomoc umožňuje poskytnutí ubytování na omezenou dobu, která ve většině případů nepřesahuje lhůtu 7 dní. Dále služba zahrnuje poskytnutí stravy či možnost pomoci při zajištění stravy, pokud se jedná o pobytovou formu služby. Krizová pomoc disponuje sociálně terapeutickými činnostmi, jedná se o krizovou intervenci a další socioterapeutické činnosti. Tyto činnosti vedou k překonání krizového stavu oběti a k zahájení terapeutického procesu. Poslední činností je pomoc při uplatňování práv, zájmů a při obstarávání osobních záležitostí oběti.

4.3 Sociální práce s obětí

Oběť domácího násilí, která se rozhodne hledat pomoc v příslušných zařízeních se zajímá především o poskytnutí rady jak zastavit násilí, o stanovení normality a hranic v závislosti na probíhajícím domácím násilím. Informuje se o právních možnostech řešení, zajímá se o fyzickou ochranu, poskytnutí azylu, o pomoc ze strany policie a úřadů (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Sociální práce je koncipována od konkrétní případové práce až po národní systém sociálních služeb, věnuje práci s uživateli a s jejich rodinami, s přirozenými i uměle

vytvořenými skupinami, s organizacemi, s místními komunitami a v přípravě i v opozici při tvorbě zákonů a vyhlášek (Matoušek a kol., 2003).

Pokud se oběť rozhodne využít odborné pomoci, je nutné ji poskytnout materiální pomoc, psychickou podporu a právní pomoc. Při všech typech pomoci je u kvalifikovaného pracovníka nutná vhodná komunikace, podpora a ujištění oběti, že její snaha řešit násilný vztah je správné rozhodnutí (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Práce s obětí je velmi obtížná vzhledem k intimnosti povahy tohoto problému, proto je nutná včasná intervence a odborná pomoc, kterou poskytují sociální služby.

Oběť vyhledává pomoc, která by ji umožnila vyřešit její tíživou situaci, u pomáhajících profesí kromě ochrany vyhledává také důvěru, porozumění, psychologickou podporu. Pokud se na sociálního pracovníka obrátí oběť domácího násilí s žádostí o pomoc, je nutné při jednání dodržovat určitá specifická pravidla. Sociální pracovník musí oběti poskytnout takovou podporu, aby se oběti navrátila její vnitřní síla. Povinností sociálního pracovníka je nezbytné zajištění bezpečí oběti a jejich dětí, avšak pracovník musí oběti poskytnout možnost samostatně rozhodovat a za její rozhodnutí ji neodsuzovat. Sociální pracovníci mohou oběti nabízet různé alternativy řešení, které umožní zlepšení její situace (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Při práci s obětí je nutné si uvědomit, že se jedná o člověka, na kterého dlouhodobě působí ponižování ze strany člena její rodiny, při práci je nutné brát ohled na pocity, obavy, nedůvěru a zoufalství oběti. Oběti o svých problémech spojených s domácím násilím často nemluví, nebo jen s velmi dobrými přáteli, pokud se rozhodne využít služeb institucí je nutné věnovat tomuto typu uživatele zvýšenou pozornost (Bednářová a kol., 2006).

Sociální pracovníci, kteří se dostávají do interakce s obětí domácího násilí, musí být kvalitně vyškolení, aby dokázali oběti pomoci správným způsobem a využili takový postup, který by jí zajistil mimo jiné i psychickou podporu.

Samotní sociální pracovníci se mohou dostat do frustrace, neboť i přes jejich snahu o odbornou pomoc se oběti vrací k agresorům. Dochází k situacím, kde sociální pracovník usiluje o pomoc oběti proti její vůli, například pomocí výhrůžek z pozice pracovníků OSPODU, kteří mohou odebrat děti oběti. Tento přístup pracovníků však v oběti domácího násilí vzbuzuje nedůvěru a ztrátu zájmu o řešení problému s pomocí sociálních služeb (Bednářová a kol., 2006).

U práce s oběťmi domácího násilí je nutné zvolit vhodnou komunikaci, poskytnout informace, které budou oběti užitečné, odhadnout rizika dalších možných

rizik. Sociální pracovník rovněž podrobně dokumentuje všechny informace o případu a následujících opatřeních (Čírtková, Vitoušová, 2005).

Je možné pracovat nejen s obětí domácího násilí, ale také s agresorem. Existuje několik programů pro práci s pachatelem domácího násilí. Jedná se o psychoterapeutické programy, které byly navrženy podle charakteristiky osobnosti a chování jednotlivých agresorů. Tyto programy jsou součástí systému ochrany před domácím násilím, právní legislativa umožňuje včlenění zdravotnických zařízení mezi další spolupracující instituce. V rámci terapie pachatelů vznikl projekt podpořený ministerstvem. Avšak z důvodu nedostatečných finančních prostředků a komplikované legislativě jsou programy používány pouze dobrovolníky (Voňková, Spoustová, 2008).

5 Empirický výzkum

Praktická část mé bakalářské práce je založená na empirickém kvantitativním výzkumu.

Hlavním cílem výzkumu je sběr dat, vysvětlující určitý stanovený výsek reality, neboli jde o vytvoření teorie o určitém pozorovaném jevu (Gavora, 2010).

5.1 Stanovení výzkumného problému, výzkumné cíle a hypotézy

Cílem výzkumu je zjistit, jaký je pohled a jaká je informovanost o problematice domácího násilí vybraného vzorku respondentů. Dále chci zkoumat pohled respondentů na vnímání rolí obou pohlaví a zda respondenti věří mýtům o domácím násilí.

Kvantitativně orientovaný výzkum usiluje o přesné vytřídění a vysvětlení příčin existence nebo změn jednotlivých zkoumaných jevů, umožňuje práci s číselnými údaji, s jejichž pomocí dochází k udržení nestrannosti pohledu. Pomocí náhodného výběru se vytváří vzorek reprezentující jistou specifickou populaci o zkoumané problematice (Gavora, 2010).

Nyní uvádím přesnou formulaci hlavních cílů kvantitativního výzkumu spolu s dílčími cíli a hypotézami:

1. Hlavní cíl: Zjistit, jaký je pohled respondentů na problematiku domácího násilí

Zjistit odlišnosti pohledů mužů na problematiku domácího násilí dle věku respondentů.

H1.: Větší počet mužů v období mladé dospělosti (20-35let) a současně větší počet mužů ve střední dospělosti (36-45let) považuje domácí násilí za problém než počet mužů v období starší dospělosti (46-60let).

Zjistit odlišnosti pohledů žen na problematiku domácího násilí dle věku respondentů.

H2.: Větší počet žen v období mladé dospělosti (20-35let) a současně větší počet žen ve střední dospělosti (36-45let) považuje domácí násilí za problém než počet žen v období starší dospělosti (46-60let).

Zjistit odlišnosti pohledů respondentů na problematiku domácího násilí v závislosti na pohlaví.

H3.: Domácí násilí považuje za problém větší počet žen než mužů.

H4.: Muži budou nejvíce souhlasit z výroků o domácím násilí s výrokem: „Žena by měla být mužem trestána, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“.

H5.: Ženy budou nejvíce souhlasit z výroků o domácím násilí s výrokem: „Žena by měla v případě domácího násilí odejít od partnera.“.

H6.: Větší počet mužů než žen bude zastávat názor, že: „Muž by měl trestat partnerku, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“.

2. Hlavní cíl: Zjistit, zda respondenti věří mýtům o domácím násilí v závislosti na pohlaví

Zjistit, zda jsou rozdílnosti pohledů na mýty o domácím násilí v závislosti na pohlaví respondentů.

H7.: Rozhodně nebo spíše bude s uvedenými tvrzeními o mýtech vztahující se k domácímu násilí souhlasit větší počet mužů než žen.

H8.: Muži ve větší míře volí absolutní kladnou kategorii nabízených odpovědí na uvedené výroky o mýtech vztahujících se k domácímu násilí.

3. Hlavní cíl: Zjistit, jaká je informovanost respondentů (jaký mají přehled) o problematice domácího násilí

Zjistit, jaká je informovanost respondentů o problematice domácího násilí dle jejich věku a pohlaví.

H9.: Muži v období mladé dospělosti (20-35let) a současně muži v období střední dospělosti (36-45let) dosáhnou lepšího průměrného výsledku předložených otázek zaměřených na informovanost než muži v období starší dospělosti (46-60let).

H10.: Ženy v období mladé dospělosti (20-35let) a současně ženy v období střední dospělosti (36-45let) dosáhnou lepšího průměrného výsledku předložených otázek zaměřených na informovanost než ženy v období starší dospělosti (46-60let).

H11.: Větší počet žen než mužů bude více informováno o problematice domácího násilí.

4. Hlavní cíl: Zjistit, jaký je pohled respondentů na role mužů a žen ve společnosti v závislosti na pohlaví

H12.: Větší počet než žen mužů bude spíše souhlasit nebo rozhodně souhlasit s patriarchálními výroky o uspořádání společnosti.

5.2 Operacionalizace proměnných

Důležitou součástí výzkumného šetření je získání sociodemografických charakteristik respondentů, jejich pohlaví, věk, vzdělání a současný rodinný stav. Tyto znaky jsou zahrnuty v otázkách č.1-4 v dotazníku.

Klíčovou proměnou prvního hlavního cíle v mém šetření je pohled respondentů na problematiku domácího násilí. Tuto proměnou změřím pomocí otázek č.6 a č.7: „Domníváte se, že domácí násilí je problémem, kterým by se měla naše společnost více zabývat?“, „Domníváte se, že současná právní legislativa je dostatečná pro řešení problematiky domácího násilí? Zdůvodněte svůj názor.“. Dále tuto proměnnou změřím sadou hodnotových výroků v otázkách č.14 a č.15.

Při analýze dat bude vypočítána průměrná hodnota u každého z tvrzení. Budu vyhodnocovat míry pozitivních souhlasů s těmito výroky: „Žena by měla být mužem trestána, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“; „Žena by měla v případě domácího násilí zůstat s partnerem, aby zachovala rodinu.“; „Žena by měla v případě domácího násilí odejít od partnera.“; „Muž by měl trestat partnerku, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“.

Výsledky budou následně porovnávány v závislosti na sociodemografických charakteristikách respondentů, poté budou vyhodnoceny v grafických modelech.

Klíčovou proměnou u druhého hlavního cíle je přesvědčení o pravdivosti mýtů o domácím násilí. Tuto proměnnou změřím otázkami č.9, č.18: „Považuje domácí násilí za soukromý problém rodiny, do kterého by se okolí nemělo vměšovat?“, „Domníváte se, že domácí násilí se objevuje jen v rodinách, kde pachatel kopíruje chování svých vlastních rodičů, kteří trpěli domácím násilím?“.

Dále bude tato proměnná měřena pomocí sady 5 výroků v otázkách č.16 a č.20: „Obětí domácího násilí jsou jen bojácné ženy.“; „Obětí domácího násilí jsou jen ženy s nízkým vzděláním.“; „Obětí domácího násilí se mohou stát všechny ženy.“. Výroky otázky č. 20: „Pokud v hádce mezi partnery občas dojde k fyzickému napadení, nejedná se o domácí násilí.“; „Ženy si za domácí násilí mohou samy, protože muže provokují.“,

jsou formulovány negativně a jejich pozitivní hodnocení respondenty vypovídá o přesvědčení v pravdivost mýtů.

Klíčovou proměnou u třetího hlavního cíle je informovanost respondentů. Proměnou změřím pomocí otázek č.5 „Setkali jste se někdy s pojmem domácí násilí?“, dále otázek č.8 a č.10, č.11, č.12, kde respondenti měli vybrat pouze jednu odpověď: „Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?“, „Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydlí ve kterém žije společně s obětí?“, „Pokud dojde k vykázání násilníka z obydlí, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?“, „Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?“, poslední položenou otázkou byla otázka č.21: „Znáte nějaké organizace, které se zabývají problematikou domácího násilí? Pokud ano, prosím, uveďte jejich názvy.“.

Za každou správně zodpovězenou otázku získají respondenti 1 bod. Dále budou respondentům položeny dvě otevřené otázky č.13 a č.17: „Jaké znáte druhy domácího násilí?“. Za 1-2 správně uvedené druhy získají respondenti 1 bod, za 3-4 správné odpovědi 2 body, za 5 a více správných odpovědí 3 body. „Co je podle Vás příčinami domácího násilí? Uveďte.“, tuto otázku vyhodnotím podle nejčastějších odpovědí respondentů a procentuálně vyjádřím. 1-2 uvedené správné příčiny budou zhodnoceny jedním bodem, 3-4 odpovědi 2 body a 5 a více správných příčin 3 body. Celkový maximální počet bodů činí 12 bodů, 0-3 značí nízkou úroveň informovanosti, 4-8 střední informovanost, 9-12 vysokou úroveň informovanosti respondentů.

Klíčovou proměnou u čtvrtého výzkumného cíle je pohled respondentů na role mužů a žen. Proměnou měřím pomocí otázky č.19: „Jak by se podle Vás měla zachovat žena, která by se stala obětí domácího násilí.“, zde vyhodnotím nejčastější odpovědi v procentech.

Dále tuto proměnou změřím sadou hodnotových výroků v otázce č.14 a č.15. Při analýze dat bude vypočítána průměrná hodnota u každého z tvrzení. Jednotlivé výroky jsem rozdělila na patriarchální a nepatriarchální. Patriarchální jsou tyto: „Žena by se měla vdát, vychovávat děti a starat se o pracujícího manžela.“; „Žena by se měla starat se o rodinu víc než o svůj pracovní postup.“; „Žena by měla respektovat, že muž je hlavou rodiny a že on má hlavní slovo.“; „Žena by měla více pečovat o manžela, který má zajišťovat chod rodiny.“; „Pokud je žena na rodičovské dovolené, měla by být s dítětem a nechodit do práce ani na částečný úvazek.“; „Muž by měl finančně zabezpečovat rodinu, zatímco žena by měla být spíše v domácnosti.“; „Muž by se měl

po práci věnovat svým koníčkům.“; „Muž by měl vydělávat víc peněz než partnerka.“; „Muž by měl rozhodovat o dění v rodině nezávisle na partnerce.“

Nepatriarchální výroky jsou tyto: „Žena by měla být ekonomicky nezávislá na partnerovi.“; „Žena by měla rozhodovat spolu s partnerem.“; „Žena by měla rozhodovat o dění v rodině bez partnerova vlivu.“; „Žena by se měla angažovat v politických a ekonomických pozicích.“; „Muž by měl pečovat o rodinu stejně jako partnerka.“; „Muž by měl pomáhat s domácími pracemi.“; „Muž by měl umožnit partnerce na rodičovské dovolené trávit čas i jinak než jen s dětmi.“; „Muž by měl rozhodovat o dění v rodině spolu s partnerkou.“; „Muž by měl nechat rozhodovat partnerku.“

Získané zhodnocení patriarchálních a nepatriarchálních výroků rozdělím podle bodového hodnocení jednotlivých hodnotových výroků, které budou sečteny, zprůměrovány a následně porovnány v procentech. Respondenti, kteří označí vyšší čísla u nepatriarchálních výroků budou orientovaní na patriarchální model rozdělení rolí ve společnosti.

Všechny výsledky budou porovnány v závislosti na sociodemografických charakteristikách respondentů a budou znázorněny v grafických modelech.

5.3 Dotazník jako výzkumná metoda

Jako výzkumnou metodu pro sběr dat v tomto výzkumu jsem zvolila dotazník. Dotazník je metodický nástroj výzkumu, průzkumu, vývoje či evalvace pro hromadné a rychlé získávání informací o osobních znalostech, postojích k aktuálním nebo potencionálním skutečnostem a hodnotových preferencích respondentů pomocí dotazování (Švec, 2005).

Podle Gavory (2010) je dotazník ekonomický nástroj a je rovněž nejfrekventovanější metoda pro zjišťování specifických údajů. Osoba vyplňující dotazník je označována jako respondent a prvky obsahující dotazník jsou označovány jako otázky, či položky. Pojem administrace se vysvětluje zadáváním dotazníku.

Pro provedení výzkumného šetření jsem vytvořila dotazník obsahující 21 otázek. První čtyři otázky zjišťovaly pouze charakteristické znaky respondentů, které zahrnovaly pohlaví, věk, současný rodinný stav a vzdělání. Další otázky se zabývaly pohledem, informovaností, povědomím o rozšíření mýtů doprovázející problematiku domácího násilí a náhledem ve vztahu k rolím dle pohlaví. Celý dotazník je strukturován tak, aby veškeré otázky byly přístupné všem respondentům. Dotazník tedy

neobsahuje žádné instrukce pro vynechávání jednotlivých otázek z důvodu nesplnění stanovených požadavků.

Vytvořený dotazník obsahuje otázky otevřené a uzavřené, škálové, polouzavřené. Podle vzoru Gavory (2010) jsem dotazník rozdělila do několika částí. Vstupní část obsahuje informace o cíli, významu a účelu dotazníku, rovněž obsahuje pokyny při jeho vyplňování respondenty. Druhá část je složena z již zmiňovaných 21 otázek, poslední část má formu poděkování za spolupráci.

5.4 Průběh výzkumu

Pocházím z kraje Vysočina, a proto jsem svůj výzkum provedla na respondentech žijících v tomto kraji. Zaměřila jsem se na obyvatele v období mladé, střední a starší dospělosti, neboť právě v tomto věku lidé utvářejí a žijí v rodinách, které jsou klíčovými a rizikovými místy pro vznik a průběh domácího násilí. Výzkumný vzorek obsahuje 150 respondentů, polovina z nich jsou ženy, druhá polovina muži, obě pohlaví jsou rozdělena do tří kategorií dospělosti. Při rozdělování dospělosti do těchto specifických kategorií vycházím z odborné literatury dle autorky Vágnerové (2000).

Výzkumný vzorek zahrnuje všechny okresy kraje Vysočina. Dotazník byl rozposlán mezi občany žijící v okresech Havlíčkův Brod, Žďár nad Sázavou, Třebíč, Jihlava a Pelhřimov. Dotazník byl elektronicky rozposlán jako odkaz k vyplnění na internetových stránkách po mých přátelích s prosbou, aby do tohoto výzkumu zapojili i své další přátele, kteří splňovali podmínky stanovené pro respondenty dotazníku.

Výzkum probíhal v měsíci březnu tohoto roku a trval necelé tři týdny. V této době se mi podařilo naplnit vyžadovaný počet respondentů, který odpovídal vyžadované věkové struktuře a pohlaví respondentů. Do všech třech věkových skupin jsem získala po 50ti respondentech, které jsem dle pohlaví rozdělila na muže a ženy. Jednalo se o 25 žen a 25 mužů v každé kategorii. Výzkum probíhal bez závažnějších problémů.

5.5 Obecná charakteristika výzkumného vzorku

Po ukončení sběru dat jsem získala 150 dotazníků, které byly správně vyplněné, veškeré otázky byly zodpovězené, věkové rozmezí a pohlaví respondentů bylo rovněž dodrženo. Obdržela jsem ucelené dotazníky od 75 žen a 75 mužů, kteří byli následně rozděleni do příslušných věkových kategorií. V každé věkové kategorii se nachází 25

žen a 25 mužů, všichni respondenti zodpověděli všechny otázky. Pro větší přehlednost ověřování hypotéz jsem jednotlivé otázky zpracovala a graficky vyjádřila ve formě tabulek a grafů.

V obecné charakteristice jsem zjišťovala pohlaví, věk, současný rodinný stav a nejvyšší dosažené vzdělání výzkumného vzorku. Mým záměrem bylo získat stejný počet respondentů dle pohlaví, které představovalo 75 mužů a 75 žen, které jsem rozdělila do tří věkových kategorií. Jednalo se respondenty mezi 20-35 lety, dále mezi 36-45lety a mezi 46-60lety. V každé kategorii jsem cíleně získala 25 mužů a 25 žen. Cílem bylo získat stejné osobnostní charakteristiky respondentů v závislosti na jejich pohlaví a věku, abych mohla srovnávat odpovědi respondentů a ověřovat stanovené hypotézy.

Další charakteristiku, kterou jsem zjišťovala byl současný rodinný stav respondentů. Zde respondenti obsáhli všechny kategorie, nejvíce mezi respondenty převládají svobodní, kteří tvořili 88 respondentů, tedy 59% výzkumného vzorku, 54 respondentů tedy 36% byly ženatí a vdané, 6 respondentů tedy 4% rozvedení respondenti, 2 respondenti tedy 1% vdovy a vdovci (viz. graf 1).

Poslední otázka vztahující se k charakteristice respondentů dokládá výši úrovně vzdělání. Nejvíce zastoupeni jsou respondenti se středním vzděláním ukončeným maturitní zkouškou, kteří tvoří 54% z celkového vzorku respondentů, jedná se o 81 respondentů. 24% tvoří 39 vysokoškolsky vzdělaných respondentů, 13% jsou vyučení respondenti, 4% respondenti se základním vzděláním a 3% respondenti s vyšším odborným vzděláním (viz. graf 2).

5.6 Výsledky z analýzy dat

Následující část přináší ucelené výsledky provedeného výzkumného šetření, které jsem rozdělila a utřídila podle hlavních cílů výzkumu.

5.6.1 Zjištěné výsledky pohledu respondentů na domácí násilí

V této části se pokusím nastínit zjištěné výsledky výzkumu vztahující se k pohledu respondentů na problematiku domácího násilí a zhodnotím hypotézy, které z dostupných výsledků potvrdím či vyvrátím. V grafických modelech a tabulkách zaznamenávám zpracované výsledky, které vycházejí z jednotlivých otázek dotazníku.

Na první otázku, zda-li respondenti považují domácí násilí za problém, kterým by se měla naše společnost více zabývat, převážná většina respondentů označila, že domácí násilí je problém. Jednalo se o 91% mužské populace a 100% ženské populace. Z 91% mužů, kteří domácí násilí považují za problém, se jednalo o 29% mužů v mladší dospělosti, resp. 21 respondentů. 30% bylo respondentů mužů ve střední dospělosti, tedy 22 respondentů a ve starší dospělosti se jednalo o 24 respondentů tedy 32% mužské populace. Zbytek mužské části vzorku otázku nedokázalo posoudit, jednalo se o 9% dotázaných resp. o 8 respondentů (viz. grafy 3 a 4).

Druhá otázka vztahující se k pohledu respondentů na problematiku zněla: „Domníváte se, že současná právní legislativa je dostatečná pro řešení problematiky domácího násilí? Zdůvodněte svůj názor.“ Více jak polovina vzorku mužských respondentů (58%) a necelá polovina vzorku ženských respondentů (49%) nedokáže jednoznačně posoudit, zda-li je s právní legislativou v rámci problematiky domácího násilí spokojena. Ze 100% respondentů je 11% mužů s legislativou částečně spokojeno, oproti tomu u žen se jedná pouze o 4% respondentů. Se současnou legislativou není spokojeno 31% mužů a 47% žen. Dále jsem respondenty v dotazníku požádala, aby své hodnocení zdůvodnili. Mezi nejčastější pozitivní hodnocení současné legislativy lze zařadit nový zákon o vykázní násilníka z domu. Naopak nejčastější negativní hodnocení se objevovalo v podobě výroků o nízkých trestech pro pachatele, dále v podobě nízké ochrany obětí, dlouhodobých právních procesů, složité byrokratizace. Více informací viz. grafy 5 a 6.

Zjištěné výsledky dokazují, že H1.: Větší počet mužů v období mladé dospělosti (20-35let) a současně větší počet mužů ve střední dospělosti (36-45let) považuje domácí násilí za problém než počet mužů v období starší dospělosti (46-60let), **byla vyvrácena**. Neboť muži v období mladší (32%) a současně muži v období střední dospělosti (33%) z výzkumného vzorku označují domácí násilí za menší problém než muži v období starší dospělosti (35%), více viz. graf 3 a 5.

Obdobné výsledky jsou rovněž u H2.: Větší počet žen v období mladé dospělosti (20-35let) a současně větší počet žen ve střední dospělosti (36-45let) považuje domácí násilí za problém než počet žen v období starší dospělosti (46-60let), kde tato hypotéza **byla vyvrácena**, neboť ženy v období starší dospělosti častěji označovaly domácí násilí za problém. Jednalo se 33% u starší dospělosti, ženy v mladší (32%) a současně střední dospělosti (35%). Tvrzení dokládají grafy 4 a 6.

U H3.: Domácí násilí považuje za problém větší počet žen než mužů. Je možné na základě předešlého textu konstatovat, že hypotéza *byla potvrzena*, ženy považovali domácí násilí za problém v 53%, muži v 47%, více informací je k dispozici v grafu 25.

Pohledu respondentů se dále věnují grafy 7 a 8. V nich jsem zahrnula míru souhlasu se čtyřmi výroky vztahující se k domácímu násilí. Grafy pro přehlednost zobrazují výsledky vypovídající, že jen malé procento respondentů souhlasí s výrokem, aby týraná žena zůstávala s partnerem v zájmu zachování rodiny. Jedná se o 3% mužů a 1% žen, tedy o 2 muže a 1 ženu. Výsledky jsou zanedbatelné, neboť drtivá většina respondentů domácí násilí odsuzuje a souhlasí s výrokem, který nabádá týranou ženu k opuštění pachatele. Jedná se o 97% tedy 73 respondentů mužů a 99%, tedy 74 respondentů žen. Ze 150 respondentů pouze 3 respondenti doporučují ženě zůstat s agresorem.

Z předešlých výsledků o H3 lze usuzovat, že H4.: Muži budou nejvíce souhlasit z výroků o domácím násilí s výrokem: „Žena by měla být mužem trestána, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“, *byla vyvrácena*, graf 7 dokresluje, že žádný mužský respondent s daným výrokem nesouhlasil. Naopak nejvíce respondenti souhlasili s výrokem, který doporučuje ženě v případě páchaného násilí opustit partnera, jedná se o 97% respondentů mužů, tedy 73 mužských respondentů.

Výsledky rovněž dokazují, že H5.: Ženy budou nejvíce souhlasit z výroků o domácím násilí s výrokem: „Žena by měla v případě domácího násilí odejít od partnera.“, *byla potvrzena*, 74 žen (99%) souhlasilo s tímto výrokem. Grafické zpracování této hypotézy dokládá graf 8.

K těmto výsledkům se vztahuje i H6.: Větší počet mužů než žen bude zastávat názor, že: „Muž by měl trestat partnerku, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“, tato hypotéza na základě zjištěných výsledků výzkumu *byla potvrzena*. Muži (2%) více souhlasili s výrokem než ženy (0%). Z celkového počtu 150 respondentů s uvedeným výrokem souhlasí pouze dva respondenti. Výsledky dokresluje graf 26, který zobrazuje míru souhlasu s výrokem.

5.6.2 Zjištěné výsledky vnímání mýtů respondenty

V této části se zabývám analýzou dat, vztahující se k otázkám vypovídající o tom, do jaké míry jsou respondenti ve výzkumném vzorku zainteresováni o pravdivosti mýtů spojených s domácím násilím.

V dotazníku byla respondentům předložena otázka: „Považujete domácí násilí za soukromý problém rodiny, do kterého by se okolí nemělo vměšovat?“ Oproti zažitým zvykům, které tvrdí, že domácí násilí je soukromým problémem každé rodiny, se v mínění respondentů projevil názor, který s intimitou povahy domácího násilí nesouhlasí. Tento výsledek vypovídá o překonání mýtu souvisejícího se soukromou povahou problematiky. Pouhých 7% vzorku respondentů souhlasí s uvedeným výrokem, jedná se o 11 respondentů. Naopak 90% vzorku resp. 135 respondentů stanovený výrok vyhodnotilo negativně. 3% respondentů, v tomto případě se jednalo o 4 ženy, nedokázaly otázku posoudit (viz. graf 9).

Další otázka zněla: „Domníváte se, že domácí násilí se objevuje jen v rodinách, kde pachatel kopíruje chování svých vlastních rodičů, kteří trpěli domácím násilím?“ Podle výsledku výzkumu zaznamenané v grafu 10, respondenti nejsou jednotní. 34% respondentů s výrokem souhlasí, 47% s ním nesouhlasí, necelá pětina přesněji 19% respondentů otázku nedokáže posoudit. 20% mužů a 14% žen souhlasí s tímto mýtem.

Ve výzkumu jsem vyhodnotila také míru souhlasu respondentů s výrokem: „Oběti domácího násilí jsou jen bojácné ženy.“ Výsledky jsem zaznamenala do grafu 11. 16% tedy 24 mužů zhodnotilo výrok jako mýtus, který není pravdivý. Ženy odpovídaly stejně v 44% případů, jednalo se o 67 žen. 38% tedy 57 respondentů nedokázalo výrok vyhodnotit, jednalo se o 7 žen a 50 mužů. 1% mužů a 1% žen s výrokem souhlasí, jednalo se o jednoho muže a jednu ženu.

Respondenti dále vyhodnocovali výrok: „Oběti domácího násilí jsou jen ženy s nízkým vzděláním.“ (viz. graf 12). 66 mužů s výrokem nesouhlasilo, jedná se o 44% celkového vzorku. 73 žen s výrokem rovněž nesouhlasilo, jedná se o 49% z celkového vzorku. 8 mužů (5%) nevyhodnotilo výrok a zvolili odpověď: „Neumím posoudit.“, ženy výrok také vždy nevyhodnotily (1%), jednalo se o 2 případy. 1 muž s výrokem souhlasilo (1%).

Výrok: „Oběti domácího násilí se mohou stát všechny ženy.“, popisuje graf 13, ze kterého lze vyčíst, že 75 žen tedy 50% celkového vzorku je přesvědčeno o pravdivosti tohoto výroku. 43 mužů výrok hodnotilo stejně, jedná se o 29% výzkumného vzorku. 21% mužských respondentů na otázku nedokázalo odpovědět, či ji vyhodnotilo nesprávně, jednalo se o 32 mužů.

Graf 14 vyjadřuje míru souhlasu respondentů s výrokem: „Pokud v hádce dojde mezi partnery občas k fyzickému napadení, nejedná se o domácí násilí.“. Občasné domácí násilí vyhodnocuje 18% respondentů jako normální jev, 26% nedokáže

případnou situaci vyhodnotit, 56% respondentů s výrokem nesouhlasí. Z toho vyplývá, že 18% respondentů posouvá hranici, která může být předzvěstí vzniku domácího násilí.

Posledním výrokem vztahující se k mýtům o domácím násilí je výrok: „Ženy si za domácí násilí mohou samy, protože muže provokují.“. Tento výrok negativně zhodnotilo 91% respondentů, jedná se o 137 respondentů. 2% respondentů tedy 3 respondenti s výrokem souhlasilo. 7% tedy 10 respondentů výrok nedokázalo posoudit. Tento výsledek vypovídá o přístupu respondentů k problematice, většina dotázaných je přesvědčena, že ženy za dopuštěné násilí nemohou a vina je na straně pachatele. Výsledek tohoto grafu je velmi pozitivním zjištěním pro sociální práci s obětí domácího násilí, neboť dokazuje, že společnost nepřikládá obětem vinu za spáchané násilí. Více viz. graf 15.

Na základě předešlých zjištěných údajů vypovídajících o H7.: Rozhodně nebo spíše bude s uvedenými tvrzeními o mýtech vztahující se k domácímu násilí souhlasit větší počet mužů než žen, lze konstatovat, že hypotéza *byla potvrzena*. Muži častěji vyjadřovali souhlas s pravdivostí uvedených negativních mýtů. Z celkového počtu souhlasů s uvedenými tvrzeními muži souhlasili v 67% a ženy v 32%. Tvrzení dokreslují grafy 9-15, ve kterých uvádím procentuální vyjádření míry souhlasu s negativními a jedním pravdivým výrokem o mýtech v kontextu domácího násilí.

Rovněž H8.: Muži ve větší míře volí absolutní kladnou kategorii nabízených odpovědí na uvedené výroky o mýtech vztahujících se k domácímu násilí, *byla potvrzena*, muži volili absolutní kladnou kategorii nabízených odpovědí na uvedené výroky v 62%, ženy v 38%.

5.6.3 Zjištěné výsledky o informovanosti respondentů

Dále jsem se zabývala vyhodnocováním výsledků, které vypovídají, jak jsou respondenti z výzkumného vzorku informováni o problematice domácího násilí. Informovanost respondentů byla měřena podle odpovědí u jednotlivých otázek, ty byly rozděleny a vyhodnoceny podle pohlaví a věku respondentů. Pro přehlednost výsledků uvádím v tabulkách bodové hodnocení, které respondenti za správné odpovědi získávali a ze kterých následně vytvořím tabulku vypovídající o informovanosti respondentů.

Prvním zjištěním byla otázka: „Setkali jste se někdy s pojmem domácí násilí?“, odpovědi ano se vykytovaly ve 100% případů, všech 150 respondentů se s tímto pojmem již v minulosti setkala.

Na další položenou otázku: „Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?“, respondenti odpovídali, že nejvíce páchaného násilí je spácháno na ženách a dětech. Ženy jako nejčastější oběti uvedlo 87 respondentů, děti 52 respondentů. Podle odborné literatury jsou ale nejvíce postižené ženy. Více správných odpovědí označily ženy. Dohromady se jednalo o 45 žen, muži označili celkem 42 správných odpovědí. K těmto výsledkům se vztahují tabulky 1, 2.

Tabulky 3 a 4 poskytují náhled na znalost legislativy spojené s vykázáním násilníka ze společného obydlí. Správná odpověď na položenou otázku: „Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydlí ve kterém žije společně s obětí?“, podle zákona se jedná o dobu deseti dní. Tuto možnost zvolilo 18 mužů a 17 žen. Nejvíce respondentů však volilo možnost: „Nevím.“, jednalo se o 23 mužů a 20 žen. Respondenti také často volili možnost: „Na 14 dní.“ Jednalo se o 12 mužů a 17 žen. Možnost: „Na 3 dni.“ zvolilo 17 mužů a 13 žen. Nejméně respondenti volili možnost: „Na 7 dní.“ Jednalo se o 5 mužů a 8 žen.

Další otázka položená ve vztahu k informovanosti respondentů zněla: „Pokud dojde k vykázání násilníka z obydlí, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?“ Podle zákona 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím je Policie ČR povinna informovat intervenční centrum (viz. výše). Správné odpovědi označilo 12 mužů a 18 žen. Tyto skutečnosti dokládají tabulky 5 a 6. Mimo správné odpovědi, nejvíce respondenti volili odpověď: „Nevím.“, jednalo se o 24 mužů a 22 žen. Nejméně zvolenou odpovědí byla u mužů možnost: „Krizové centrum.“ a u ženských respondentů se jednalo o: „Azylový dům.“

Položená otázka zaznamenaná v tabulce 7 a 8 zněla: „Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?“ Tato otázka popisuje, jaké mají respondenti znalosti o práci profesionálů, kteří se věnují obětem domácího násilí. Správná odpověď je: „Manuál bezpečnostních opatření, jak se chovat, pokud se v rodině vyskytuje domácí násilí“. Správně tuto otázku vyhodnotilo 20 mužů a 35 žen. Všechny ostatní možnosti byly také obsazeny. U mužů se mimo správnou odpověď nejčastěji vyskytovala odpověď „Nevím.“, jednalo se o 20 případů. Ženy ve 13 případech volily možnost: „Manuál pro Policii ČR pro zajištění ochrany oběti domácího násilí.“

Dále jsem zjišťovala, zdali respondenti znají organizace, které se problematikou domácího násilí zabývají. Ze 150 respondentů celkem 47 respondentů zná alespoň jednu

organizaci s tímto zaměřením. Jedná se o 17 mužů a 30 žen. Viz. graf 16. Pro doplnění informací, které organizace respondenti uváděli nejčastěji, jsem vytvořila graf 17 se jmény zařízení zmíněných ve vyplněných dotaznících. Většina respondentů v dotazníku uvedla Bílý kruh bezpečí a DONA linku, mimo uvedené organizace se vyskytovala také organizace Amnesty International, Acorus, či Adra. Podrobněji viz. graf 17.

Další položená otázka zněla: „Jaké znáte druhy domácího násilí?“ Nejčastěji respondenti zmiňovali fyzické a psychické násilí, objevovaly se však i další možnosti. Respondenti znali ekonomické, sexuální i sociální násilí. Jejich odpovědi jsem vyhodnotila a výsledky zaznamenala do tabulky 9 a 10, kde jsou respondentům podle počtu správných odpovědí přidělené počty bodů.

Podobně jako vyhodnocování u tabulek 9 a 10 i u následující otázky: „Co je podle Vás příčinami domácího násilí?“, jsem zvolila typ otevřené otázky pro zjištění informovanosti respondentů. Po přečtení vyplněných dotazníků jsem vyhodnocovala počet správných odpovědí, které jsem v tabulce 13 spolu s ostatními dosaženými body zpracovala a vyjádřila míru informovanosti respondentů v závislosti na jejich věku a pohlaví. Mezi nejčastější příčiny domácího násilí respondenti uváděli psychickou poruchu násilníka, prožívaný stres, špatnou výchovu násilníka v jeho dětství. Bodové rozdělení znalostí příčin domácího násilí respondenty uvádím v tabulkách 11 a 12.

Na základě analýzy lze zhodnotit informovanost respondentů o problematice domácího násilí, uvádím již zmíněnou tabulku 13, která shrnuje úroveň dosažených výsledků. Výsledky z výzkumného vzorku odhalují, že respondenti v kraji Vysočina jsou v průměru středně informováni o domácím násilí. Jak je patrné z těchto výsledků, H9.: Muži v období mladé dospělosti (20-35let) a současně muži v období střední dospělosti (36-45let) dosáhnou lepšího průměrného výsledku předložených otázek zaměřených na informovanost než muži v období starší dospělosti (46-60let), **byla vyvrácena**. Jak dokládá tabulka 13 muži v období mladé dospělosti dosáhli nižšího výsledku než muži v období starší dospělosti. Podrobně se o informovanosti zmiňuji v příloze v grafech 16–18 a v tabulkách 2, 4, 5, 7, 9, 11. Rovněž H10.: Ženy v období mladé dospělosti (20-35let) a současně ženy v období střední dospělosti (36-45let) dosáhnou lepšího průměrného výsledku předložených otázek zaměřených na informovanost než ženy v období starší dospělosti (46-60let). Tato hypotéza **byla vyvrácena**, tabulka 13 uvádí, že všechny kategorie žen jsou stejně informované. Více podrobností viz. grafy 16–18 a tabulky 1, 3, 6, 8, 10, 12. Avšak H11.: Větší počet žen

než mužů bude více informováno o problematice domácího násilí než muži, **byla potvrzena**. Pro přehlednost dosažené úrovně informovanosti uvádím graf, který je rozdělen podle pohlaví respondentů, muži dosáhli 46% a ženy dosáhly 54% v úrovni informovanosti. Všechny kategorie žen dosáhly střední úrovně informovanosti oproti mužům. Zde muži ve střední a starší dospělosti sice dosáhli střední úrovně informovanosti, avšak muži v mladší dospělosti dosáhli nízké úrovně informovanosti o domácím násilí. Více viz. tabulka 13 a graf 18.

5.6.4 Zjištěné výsledky o pohledu respondentů na role mužů a žen

V této části se zaměřím na pohled a vnímání rolí respondentů v závislosti na pohlaví. Pomocí otevřené otázky, která zněla: „Jak by se podle Vás měla zachovat žena, která by se stala obětí domácího násilí?“, jsem v grafech 19 a 20 zjistila, co by respondenti doporučili týrané ženě. Dále jsem provedla měření pohledu respondentů na rozdělení ženské a mužské role pomocí sady patriarchálních a nepatriarchálních výroků, které jsem vyhodnotila a v této části předložím jejich výsledky.

Nejčastější odpovědi respondentů na otázku o doporučení týrané ženě, byly u mužů v 20% případech odpovědi: „Vyhledat odbornou pomoc.“, dále 22% uvedlo alternativu: „Svěřit se přátelům.“

Podle získaných výsledků by ženy nejčastěji odkázaly oběť na odbornou pomoc (22%), či na Policii ČR v 29% případech. Respondenti bez závislosti na pohlaví doporučovali oběti zavolat Policii ČR ve stejném měřítku, jednalo se o 29% mužů a 29% žen. 4% mužů a 2% žen uváděli odpověď, která týrané ženě doporučila promluvit si s partnerem a násilí mu odpustit. Oproti tomu 16% mužů a 25% žen by týrané ženě doporučili opustit partnera. Více viz. grafy 19 a 20.

K této části se vztahují také patriarchální a nepatriarchální výroky. Nejdříve představím výsledky míry souhlasu s nepatriarchálními výroky respondentů. 64% mužů a 67% žen s těmito výroky souhlasí. 17% mužů a 16% žen je nedokáže vyhodnotit. 19% mužů a 17% žen s nimi nesouhlasí. Dosažené výsledky jsou velmi podobné, rozdíly jsou téměř nepatrné (viz. grafy 21 a 22).

Nyní se zaměřím na patriarchální výroky, výsledné zjištění dokreslují grafy 23 a 24. Výsledky popisují, jak muži a ženy souhlasí s patriarchálními výroky. S těmito výroky souhlasili muži v 17% případů a ženy v 15% případů. Muži nesouhlasí v 52% a ženy nesouhlasí v 61%. Uvedené výroky neumí posoudit 31% mužů a 24% žen.

Dosažené výsledky jsou ovlivněny respondenty, kteří nedokázali posoudit uvedené výroky. Jednalo se o 17% mužů a 16% žen v nepatriarchálních výrocích a 31% mužů a 24% žen v patriarchálních výrocích. Nerozhodnost respondentů se projevila v závěrečných grafech 21-24 vypovídajících o míře souhlasu s patriarchálními či nepatriarchálními výroky. Výsledky přinášejí zjištění, že muži jsou v oblasti rozdělení rolí dle pohlaví více nerozhodnější než ženy a jsou více patriarchálně orientováni. Hypotéza H12.: Větší počet mužů bude spíše souhlasit nebo rozhodně souhlasit s patriarchálními výroky o uspořádání společnosti než ženy, vztahující se k těmto výsledkům **byla potvrzena**, 54% mužů souhlasí s patriarchálními výroky, ženy souhlasí v 46%. Avšak drtivá většina respondentů bez ohledu na pohlaví doporučují týrané ženě vyhledat pomoc a nezůstávat s partnerem, který ji týrá. Více viz. grafy 19-24, ze kterých lze vyčíst, že více mužů souhlasí s patriarchálním uspořádáním společnosti.

6 Diskuze

Kvantitativní výzkum, se zaměřením na role mužů a žen a na problematiku domácího násilí, byl proveden na náhodném vzorku 150 respondentů žijících v kraji Vysočina.

Výzkum přinesl zjištění o informovanosti respondentů, výsledek byl pro mě osobně velkým překvapením, neboť jsem se domnívala, že muži v mladší dospělosti dosáhnou vyšších výsledků. Domnívám se, že informovanost ostatních skupin ze vzorku respondentů je dostatečná. Pokud by se o tématu více mluvilo v médiích, jistě by výsledky dosažené informovanosti byly vyšší.

Avšak je zřejmé, že vnímání problematiky veřejnosti se změnilo. Pokud se zaměřím na výzkum STEM z roku 2001, který byl koncipován na celou veřejnost, výzkumu ukázal, že 43% respondentů se domnívá, že násilí mezi partnery je soukromou věcí rodiny. Ve výzkumu v této bakalářské práci respondenti v 7% vyhodnotili domácí násilí jako soukromý problém rodiny, do kterého by se okolí nemělo vměšovat (Bajer, 2006a).

Jsem si vědoma aspektu, že tento výzkum byl proveden pouze na malém množství respondentů a nelze jej globálně hodnotit na celý kraj Vysočina. Respondenti využívali metodu vyplňování dotazníku na internetových stránkách. Tento způsob umožňoval rychlé vyplnění dotazníků, vzhledem k použité metodě jsem získala dostatek vyplněných dotazníků v poměrně krátkém časovém úseku. Jednalo se o necelé tři týdny. Všichni respondenti odpověděli na veškeré otázky v dotazníku. Nevýhodou tohoto šetření bylo, že dotazník mohli vyplnit jen respondenti s přístupem na internetové stránky. Výsledky dotazníku mohou být ovlivněné také vlivem vzdělání jednotlivých respondentů, 19% mělo vzdělání nižší než ukončení s maturitní zkouškou. Rovněž se nedá zjistit, kolik procent respondentů v každém okrese dotazník vyplnilo. Dotazníky jsem rozposlala do všech okresů, avšak výzkum se nezabýval okresy ale celým krajem.

Domnívám se, že nižší dosažené výsledky mužů jsou důsledkem toho, že muži nemají povědomí, nechtějí o problematice mluvit, nebo se o ni nezajímají, tato otázka by mohla být zajímavým článkem v dalším výzkumném šetření.

7 Závěry výzkumu

Zpracovaný kvantitativní výzkum přinesl několik podstatných zjištění, na která nyní ve stručném přehledu poukáži.

Podle zjištěných informací, velká většina dotázaných respondentů považuje problematiku domácího násilí za problém, kterému by se společnost měla více věnovat. Ženy (47%) více než muži (31%) vyhodnocují problematiku domácího násilí jako nedostatečně ošetřenou v právní legislativě, podle výzkumu by požadovaly přísnější tresty pro pachatele, rychlejší soudy a výraznější formu pomoci pro oběť domácího násilí. Ovšem respondenti také oceňují nový zákon umožňující vykázní pachatele ze společného obydlí.

Muži i ženy vnímají domácí násilí jako problém a kromě výjimek muži i ženy stejně negativně hodnotí problematiku domácího násilí. Týraným ženám by respondenti doporučili odbornou pomoc (20% mužů, 22% žen), využití Policie ČR (29% mužů, 29% žen), či přátel (22% mužů, 12% žen), řešení situace s partnerem (9% mužů, 10% žen) a opuštění partnera (16% mužů a 25% žen), jejich benevolence k fenoménu domácího násilí je velmi nízká až téměř mizivá pouze 5 respondentů z celkového počtu výzkumného vzorku čítající 150 respondentů doporučovalo odpustit pachateli násilí po předchozí promluvě (4% mužů a 2% žen).

Výzkum dokázal, že v kraji Vysočina někteří respondenti, přesněji 15% mužů a 7% žen, jsou přesvědčeni o mýtech o domácím násilí. Mýty častěji odhalují ženy než muži a nejvíce zakořeněných mýtů vypovídá o zkreslené představě charakteristiky oběti. Dalším poznatkem je, že informovanost mužů z Vysočiny je nejnižší ze všech věkových skupin, na kterých byl výzkum proveden.

Kromě pohledu na problematiku domácího násilí výzkum přinesl i poznatky, že se proměňuje pohled společnosti na tradiční ukotvení postavení mužské a ženské role. V závislosti na domácím násilí jsou respondenti více emancipovaní a neschvalují jednostranné vymezení ženských a mužských rolí, s nepatriarchálními výroky souhlasí ze 75 mužů 48, což je 64%, u žen ze 75 respondentů souhlasí 50 respondentů tedy 67%.

Domácí násilí se stalo fenoménem, který se postupně dostává do popředí zájmu. Odborné publikace hovoří o uzavřenosti povahy problematiky, odsuzování oběti, o snaze k patriarchálnímu rozdělení úloh mužů a žen ve společnosti. Tento výzkum však přinesl informace dokazující, že se proces pohledu na role mužů a žen ve

společnosti mění, stejně jako pohled na jev domácího násilí. Respondenti se o jev začínají zajímat více, než jak tomu bylo dříve. Jedná se o celou věkovou hranici dospělosti, tedy dochází k pronikání problematiky i do povědomí i starších občanů. Tyto skutečnosti s sebou nesou pozitivní náhledy pro sociální práci, která může lépe pracovat s oběťmi domácího násilí, neboť ji společnost bude více podporovat.

Souhrn

Tato bakalářská práce obsahuje informace o problematice domácího násilí mezi partnery se zaměřením na sociální práci, dále popisuje gender ve vztahu k této problematice. Práce se skládá z teoretické a praktické části, pro tvorbu této práce jsem využila odbornou literaturu vztahující se k tématu a provedla jsem kvantitativní výzkum.

Teoretická část obsahuje poznatky vypovídající o problematice domácího násilí ve spojení s postavením ženských a mužských rolí ve společnosti. Teoretická část zahrnuje základní pojmy, proces změny a současné vnímání rolí ve společnosti v návaznosti na problematiku domácího násilí. Samotné domácí násilí je popsáno v následujících kapitolách, kde jsem uvedla základní informace vztahující se k definici, k typickým druhům, znakům a cyklu vyskytující se okolo domácího násilí, rovněž jsem se zabývala, průběhem, příčinami a mýty domácího násilí. Věnovala jsem se také popisu charakteru pachatele a oběti z důvodu přehlednosti zařazení oběti do typologie uživatelů v sociální práci. Bakalářská práce obsahuje legislativní ukotvení a popisuje sociální služby určené obětem domácího násilí, do své práce jsem zahrнула i možnosti sociální práce s obětí.

Bakalářská práce přináší i kvantitativní výzkum, který vypovídá o pohledu, znalostech, informovanosti domácího násilí a o pohledu na role mužů a žen v kraji Vysočina. S trochou nadsázky lze konstatovat, že zjištěné výsledky mohou být nápomocny pro sociální práci se společností i s oběťmi domácího násilí.

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a shrnout teoretické poznatky vypovídající o domácím násilí a genderu z odborné literatury, poskytnout ucelený náhled na problematiku. Dále práce měla zahrnout výzkum, který jsem provedla, proto se domnívám, že cíl této práce jsem naplnila.

Domácí násilí se vyskytuje v každé společnosti, informace o tomto jevu v bakalářské práci umožňují nástin pochopení problematiky a lepší vyhodnocování při setkání s tímto jevem. Jak jsem již zmínila, domácí násilí může postihnout kohokoliv, proto se domnívám, že informovanost o této problematice je velmi přínosná pro společnost a také pro veškerou sociální práci. Jedná se o mimořádnou formu násilí, z tohoto důvodu usuzuji, že je potřeba tomuto problému věnovat více pozornosti, než jakou doposud má.

Samotná sociální práce si klade za cíl být nápomocna lidem, kteří se ocitli v těžké krizové situaci, kterou domácí násilí bezpochyby také zahrnuje. Z tohoto důvodu jsem problematiku domácího násilí zvolila jako podklad pro vypracování této bakalářské práce.

Seznam literatury

Bajer, P. (2005). Změna stereotypů v nás je během na dlouhou trať. *Sociální práce/Sociálna práca*. č.3, s.15-17.

Bajer, P. (2006a). Výzkum STEM: V případě domácího násilí veřejnost mnohdy tápe. *Sociální práce/Sociálna práca*, č.2, s.11–13.

Bajer, P. (2006b). Oběti nenesou odpovědnost za násilí agresora. *Sociální práce/Sociálna práca*, č.2, s.8-10.

Bajer, P. (2006c). Pachatelé nejčastěji kombinují psychické a fyzické násilí. *Sociální práce/Sociálna práca*, č.2, s.5-7.

Bednářová, Z., Macková, K., Prokešová, H. (2006). *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Acorus.

Conwayová, H. L. (2007). *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1.ledna 2007*. Praha: Albatros.

Čermák, I. (1998). *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta.

Čírtková, L. (2006a). Domácí násilí: Fakta a paradoxy. *Sociální práce/Sociálna práca*, č.2, s.54-67.

Čírtková, L. (2006b). Soužití s násilným partnerem. *Právo a rodina*. č.10, s.1-5.

Čírtková, L. (2008). *Moderní psychologie pro právníky. Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada Publishing.

Čírtková, L., Macháčková, R., Vitoušová, M. (2002). *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha: Bílý kruh bezpečí.

Čírtková, L., Vitoušová, P. (2005). Sociální práce s oběťmi násilí v rodině. In Matoušek, O., Koláčková, J., Kodymová, P., (eds.), *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi* (s.227-251). Praha: Portál.

Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol. (2007). *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada Publishing.

Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.

Geist, B. (1992). *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing.

Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J. (2000). *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad.

Gjuričová, Š., Kubička, J. (2003). *Rodinná terapie: systematické a narativní přístupy*. Praha: Grada Publishing.

Hamer, D., Copeland, P. (2003). *Geny a osobnost*. Praha: Portál.

Chadima, M. (2007). *Charitativní péče – dějiny a současnost*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Kacafirková, M. (2002). Domácí násilí. *Právo a rodina*, č.3, s.7-13.

Maříková, H. (2000a). Úvod. In Čermáková, M., Maříková, H., Šanderová, J., Tuček, M. (ed.), *Proměny současné české rodiny (Rodina-gender-stratifikace)* (s.9-12). Praha: Sociologické nakladatelství.

Maříková, H. (2000b). Dvoukariérová manželství. In Čermáková, M., Maříková, H., Šanderová, J., Tuček, M. (ed.), *Proměny současné české rodiny (Rodina-gender-stratifikace)* (s.101-140). Praha: Sociologické nakladatelství.

Maříková, H., Petrusek, M., Vodáková, A., Linhart, J., Fišerová, V., Goldsteinová, K., ... Prošková, M. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.

Matoušek O. (2003). *Slovník sociální práce*. Praha: Portál.

Matoušek, O., Beafortová, K., Bednářová, Z., Hartl, P., Havránková, O., Kinkor, M., ... Tomeš, I. (2003). *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál.

Navrátil, P. (2001). *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman.

Oakleyová, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.

Pikálková, S. (2004). Sociologická východiska a kontext zkoumání násilí v rodině. In Pikálková, S. (ed.), *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině* (s.13–42). Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky.

Renzetti, C. M., Curran, D. J. (2003). *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum.

Spurný, J. (1996). *Psychologie násilí*. Praha: EUROUNION.

Střílková, P., Fryšták, M. (2009). *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing.

Šmolka, P. (2009). Partnerská abeceda: Boj o moc. *Psychologie dnes*, č.2, s.18-19.

Švec, L. (2005). Dotazník. In Maňák, J., Švec, Š., Švec, V. (ed.), *Slovník pedagogické metodologie* (s.20). Brno: Masarykova univerzita, Paido.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2002). *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál.

Vaničková E., Hadj-Mousová, Z., Provoznicová, H. (1995). *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum.

Vargová, B., Vavroňová, M. (2006). *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci. Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Praha: ROSA.

Voňková, J., Spoustová, I. (2008). *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: Profem.

Vyhláška kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách: Vyhláška č. 505/2006 Sb. v účinném znění ke dni 3.4. 2011.

Zákon kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím: Zákon č.135/2006 Sb. v účinném znění ke dni 8.3. 2011.

Zákon o Policii České republiky: Zákon č. 273/2008 Sb. v účinném znění ke dni 10.3.2011.

Zákon o rodině: Zákon č. 94/1963 Sb. v účinném znění ke dni 11.3.2011.

Zákon o sociálních službách: Zákon č. 108/2006 Sb. v účinném znění ke dni 7.4. 2011.

Zákon o sociálním zabezpečení: Zákon č. 100/1988 Sb. v účinném znění ke dni 3.4. 2011.

Seznam použitých zkratk

BKB:	Bílý kruh bezpečí
ČR:	Česká republika
H1 – H12:	Hypotézy 1-12
O.p.s.:	Obecně prospěšná společnost
O.s.:	Občanské sdružení
OSPOD:	Orgán sociálně-právní ochrany dítěte

Seznam příloh

Příl. 1: Přehled tabulek

Příl. 2: Přehled grafů

Příl. 3: Dotazník

Příloha 1: Přehled tabulek

Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?	Na mužích.	Na ženách.	Na dětech.	Na seniorech.	Na mentálně postižených.	Na jiné skupině.
Ženy v mladší dospělosti	0	17	4	4	0	0
Ženy ve střední dospělosti	0	16	9	0	0	0
Ženy v starší dospělosti	0	12	12	1	0	0

Tab. 1: Odpovědi žen na otázku: „Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?“

Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?	Na mužích.	Na ženách.	Na dětech.	Na seniorech.	Na mentálně postižených.	Na jiné skupině.
Muži v mladší dospělosti	1	12	11	0	1	0
Muži ve střední dospělosti	0	15	8	2	0	0
Muži v starší dospělosti	2	15	8	0	0	0

Tab. 2: Odpovědi mužů na otázku: „Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané?“

Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydlí ve kterém žije společně s obětí?	Na 3 dni.	Na 7 dní.	Na 10 dní.	Na 14 dní.	Nevím.	Bodové hodnocení
Ženy v mladší dospělosti	4	3	4	6	8	4
Ženy ve střední dospělosti	5	1	8	5	6	8
Ženy v starší dospělosti	4	4	5	6	6	5

Tab. 3: Odpovědi žen na otázku: „Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydlí ve kterém žije společně s obětí?“

Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydli ve kterém žije společně s obětí?	Na 3 dni.	Na 7 dni.	Na 10 dni.	Na 14 dni.	Nevím.	Bodové hodnocení
Muži v mladší dospělosti	6	4	5	2	8	5
Muži ve střední dospělosti	4	0	8	7	6	8
Muži v starší dospělosti	7	1	5	3	9	5

Tab. 4: Odpovědi mužů na otázku: „Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydli ve kterém žije společně s obětí?“

Pokud dojde k vykázání násilníka z obydli, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?	Azylový dům.	Krizové centrum.	Intervenční centrum.	Poradenské středisko.	Nevím.	Bodové hodnocení
Muži v mladší dospělosti	3	5	3	2	12	3
Muži ve střední dospělosti	4	0	8	7	6	8
Muži v starší dospělosti	1	8	1	9	6	1

Tab. 5: Odpovědi mužů na otázku: „Pokud dojde k vykázání násilníka z obydli, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?“

Pokud dojde k vykázání násilníka z obydli, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?	Azylový dům.	Krizové centrum.	Intervenční centrum.	Poradenské středisko.	Nevím.	Bodové hodnocení
Ženy v mladší dospělosti	2	3	4	6	10	4
Ženy ve střední dospělosti	5	1	8	5	6	8
Ženy v starší dospělosti	4	4	6	5	6	6

Tab. 6: Odpovědi žen na otázku: „Pokud dojde k vykázání násilníka z obydli, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti?“

Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?	Manuál bezpečnostních opatření umožňující včas rozpoznat příznaky domácího násilí.	Manuál bezpečnostních opatření, jak se chovat, pokud se v rodině vyskytuje domácí násilí.	Manuál pro Policii ČR pro zajištění ochrany oběti domácího násilí.	Publikace o organizacích poskytující pomoc obětem domácího násilí.	Nevím.	Bodové hodnocení
Muži v mladší dospělosti	9	6	2	4	4	6
Muži ve střední dospělosti	2	6	2	5	10	6
Muži v starší dospělosti	1	8	1	9	6	8

Tab. 7: Odpovědi mužů na otázku: „Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?“

Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?	Manuál bezpečnostních opatření umožňující včas rozpoznat příznaky domácího násilí.	Manuál bezpečnostních opatření, jak se chovat, pokud se v rodině vyskytuje domácí násilí.	Manuál pro Policii ČR pro zajištění ochrany oběti domácího násilí.	Publikace o organizacích poskytující pomoc obětem domácího násilí.	Nevím.	Bodové hodnocení
Ženy v mladší dospělosti	1	10	8	2	4	10
Ženy ve střední dospělosti	3	12	5	3	2	12
Ženy v starší dospělosti	3	13	0	5	4	13

Tab. 8: Odpovědi žen na otázku: „Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí?“

Jaké znáte druhy domácího násilí?	Muži v mladší dospělosti	Muži ve střední dospělosti	Muži ve starší dospělosti	Celkové hodnocení muži
0 správných odpovědí	7	4	7	0
1-2 správné odpovědi	14	13	11	38
3-4 správné odpovědi	4	7	7	36
5 a více správných odpovědí	0	1	0	3

Tab. 9: Odpovědi mužů na otázku: „Jaké znáte druhy domácího násilí?“

Jaké znáte druhy domácího násilí?	Ženy v mladší dospělosti	Ženy ve střední dospělosti	Ženy ve starší dospělosti	Celkové hodnocení ženy
0 správných odpovědí	0	3	19	0
1-2 správné odpovědi	16	7	1	24
3-4 správné odpovědi	9	0	4	26
5 a více správných odpovědí	0	3	1	12

Tab. 10: Odpovědi žen na otázku: „Jaké znáte druhy domácího násilí?“

Co je podle Vás příčinou domácího násilí?	Muži v mladší dospělosti	Muži ve střední dospělosti	Muži ve starší dospělosti	Celkové hodnocení muži
0 správných odpovědí	10	4	7	0
1-2 správné odpovědi	15	13	11	39
3-4 správné odpovědi	0	7	7	28
5 a více správných odpovědí	0	1	0	3

Tab. 11: Odpovědi mužů na otázku: „Co je podle Vás příčinami domácího násilí?“

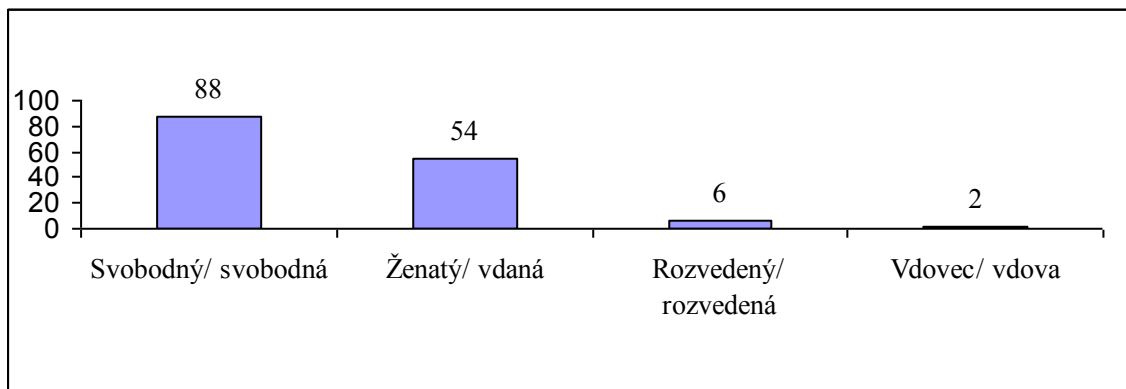
Co je podle Vás příčinou domácího násilí?	Ženy v mladší dospělosti	Ženy ve střední dospělosti	Ženy ve starší dospělosti	Celkové hodnocení ženy
0 správných odpovědí	0	3	7	0
1-2 správné odpovědi	16	15	15	46
3-4 správné odpovědi	8	7	3	36
5 a více správných odpovědí	1	0	0	3

Tab. 12: Odpovědi žen na otázku: „Co je podle Vás příčinami domácího násilí?“

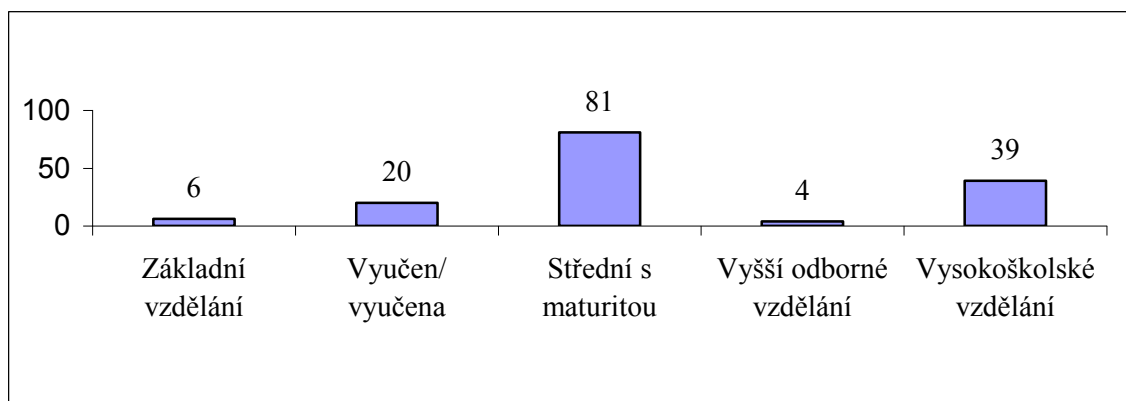
Výsledky informovanosti respondentů	Muži v mladší dospělosti	Muži ve střední dospělosti	Muži ve starší dospělosti	Ženy v mladší dospělosti	Ženy ve střední dospělosti	Ženy ve starší dospělosti
Nízká úroveň informovanosti	Ano.					
Střední úroveň informovanosti		Ano.	Ano.	Ano.	Ano.	Ano.
Vysoká úroveň informovanosti						

Tab. 13: Výsledky informovanosti respondentů

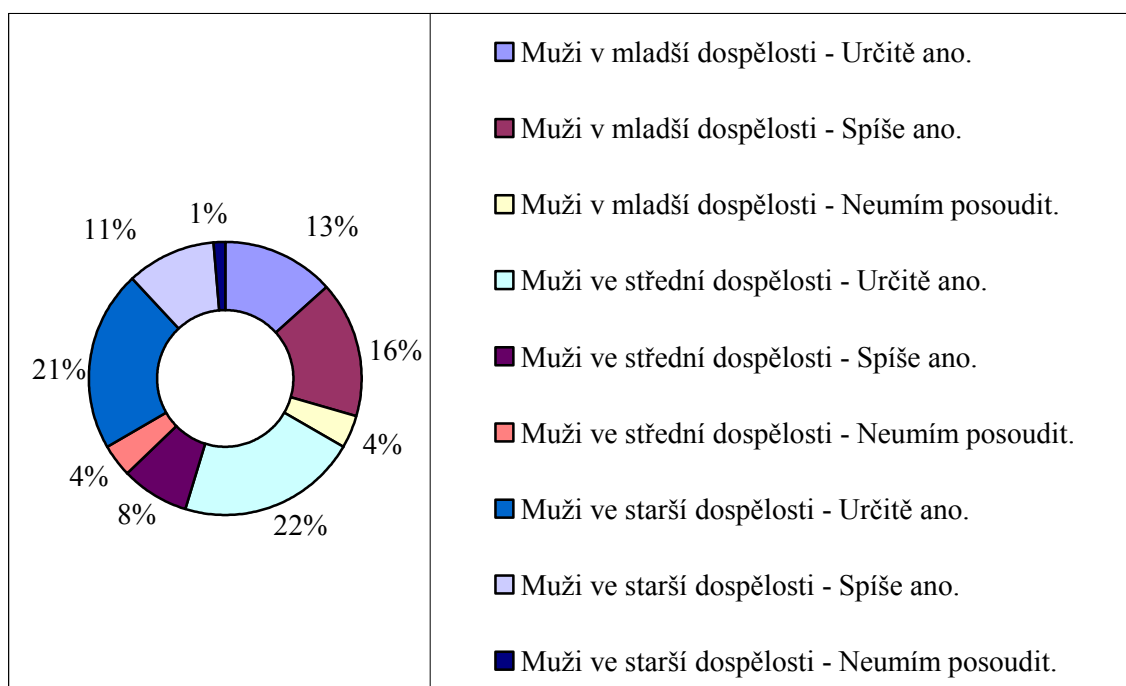
Příloha 2: Přehled grafů

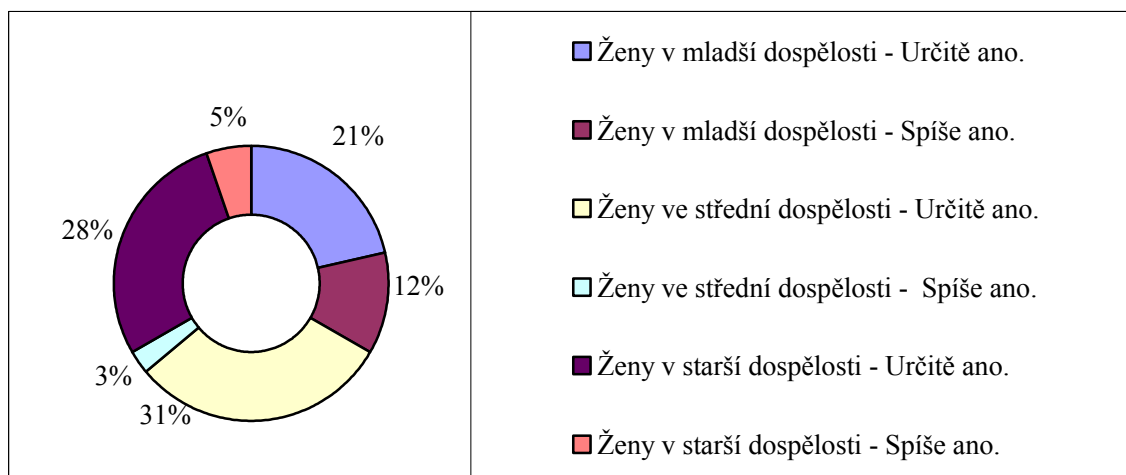
Graf 1: Zastoupení současného rodinného stavu respondentů

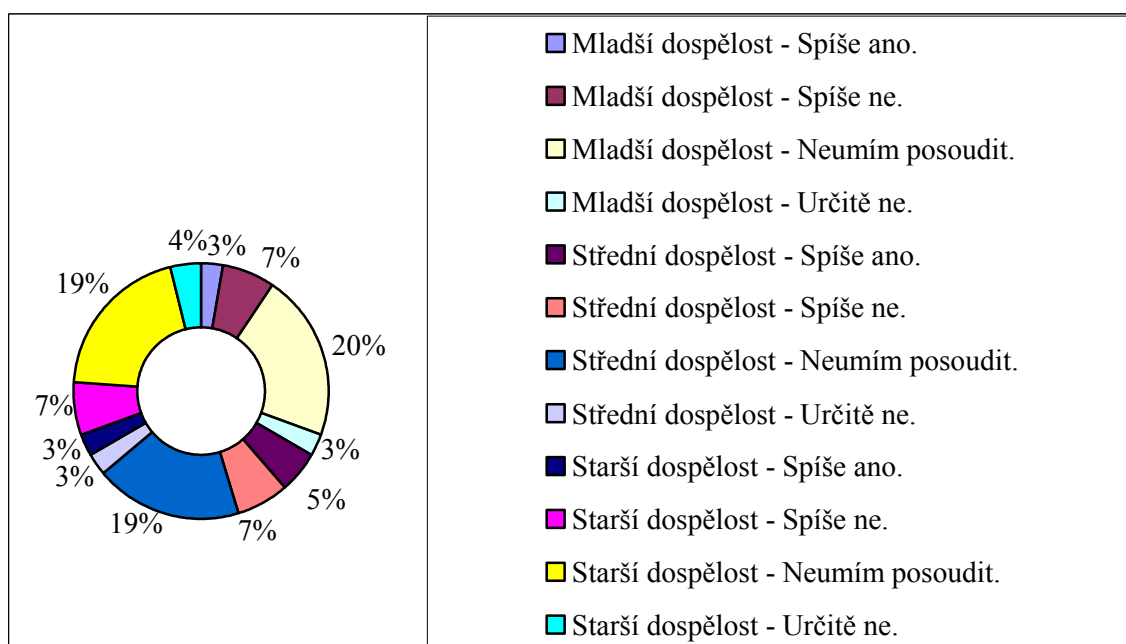
Graf 2: Zastoupení úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů

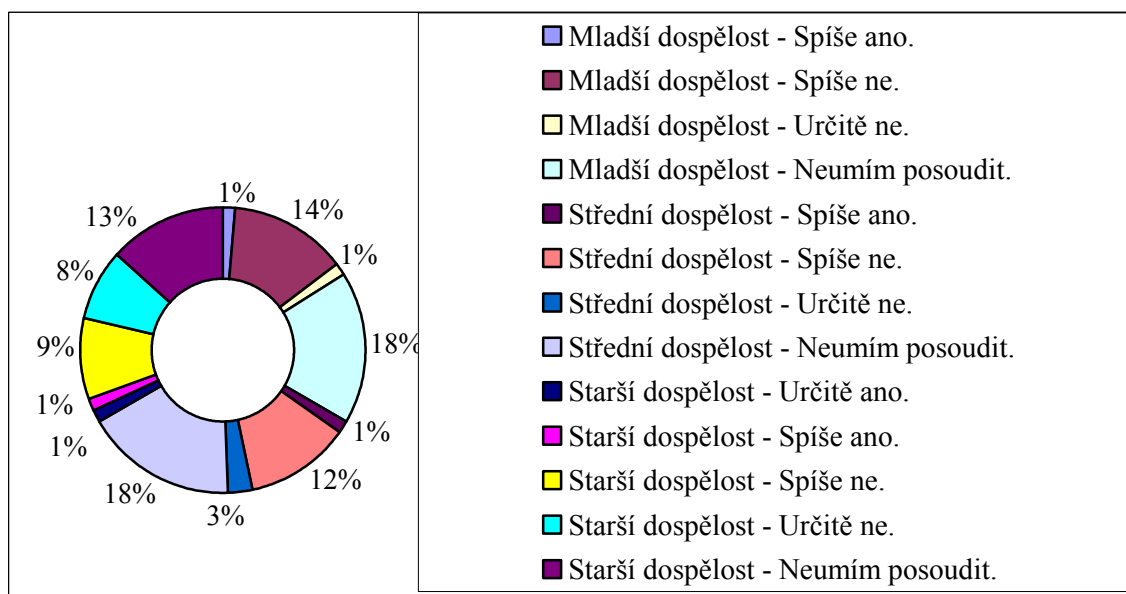
Graf 3: Odpovědi mužů na otázku: „Domníváte se, že domácí násilí je problémem, kterým by se měla naše společnost více zabývat?“

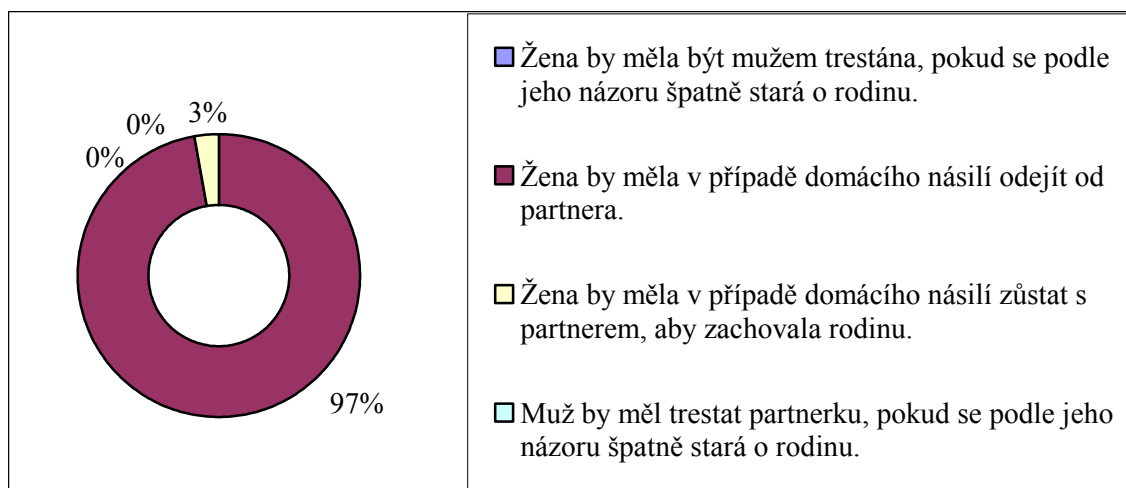
Graf 4: Odpovědi žen na otázku: „Domníváte se, že domácí násilí je problémem, kterým by se měla naše společnost více zabývat?“

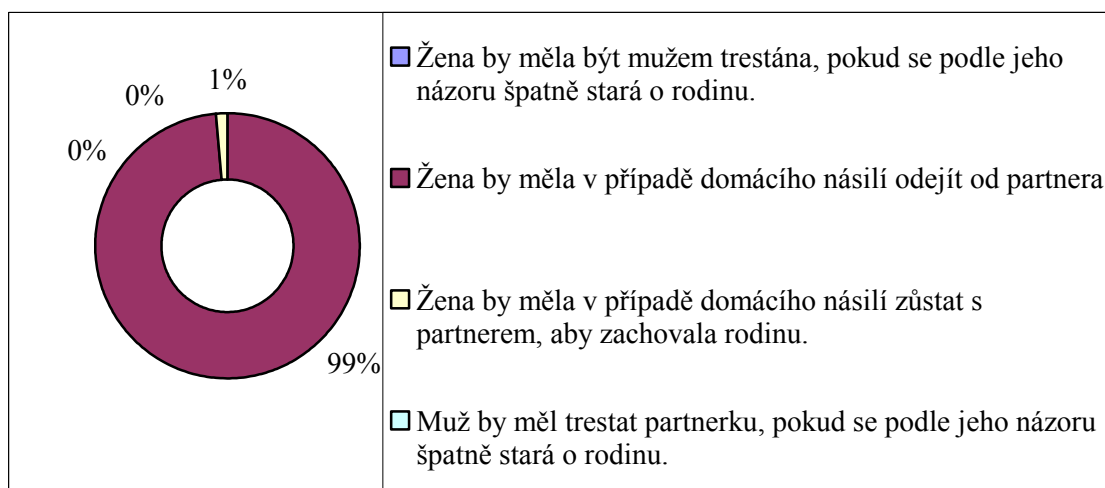
Graf 5: Odpovědi mužů na otázku: „Domníváte se, že současná právní legislativa je dostatečná pro řešení problematiky domácího násilí? Zdůvodněte svůj názor.“

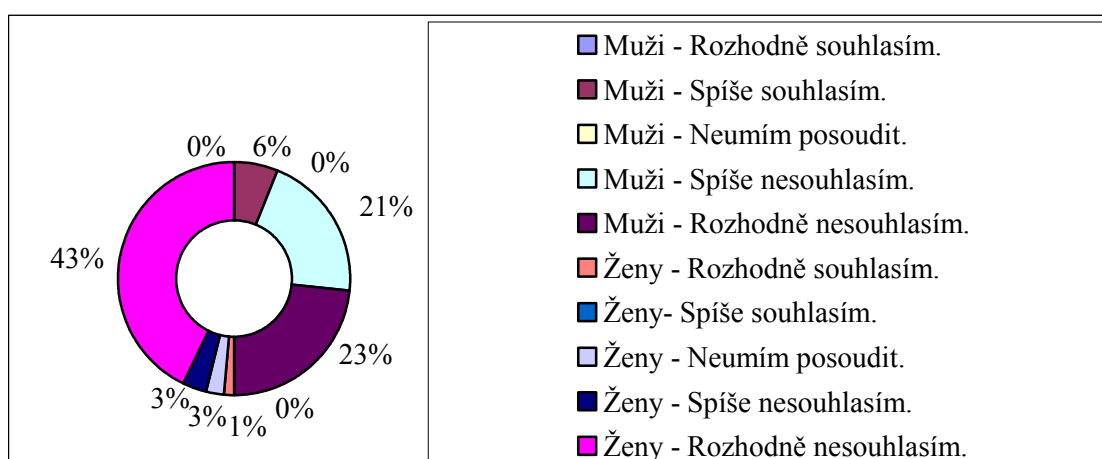
Graf 6: Odpovědi žen na otázku: „Domníváte se, že současná právní legislativa je dostatečná pro řešení problematiky domácího násilí? Zdůvodněte svůj názor.“

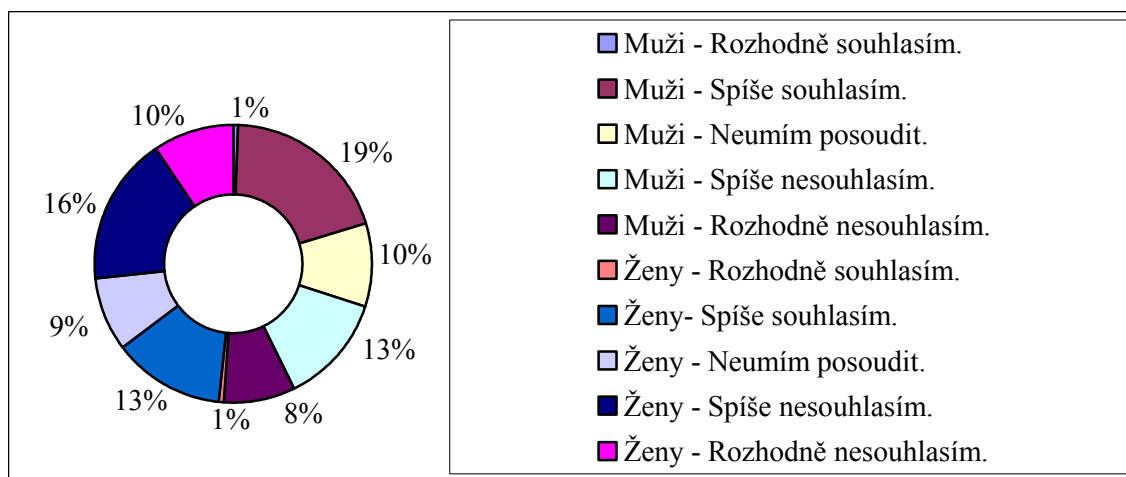
Graf 7: Míra souhlasu mužů s výroky o domácím násilí

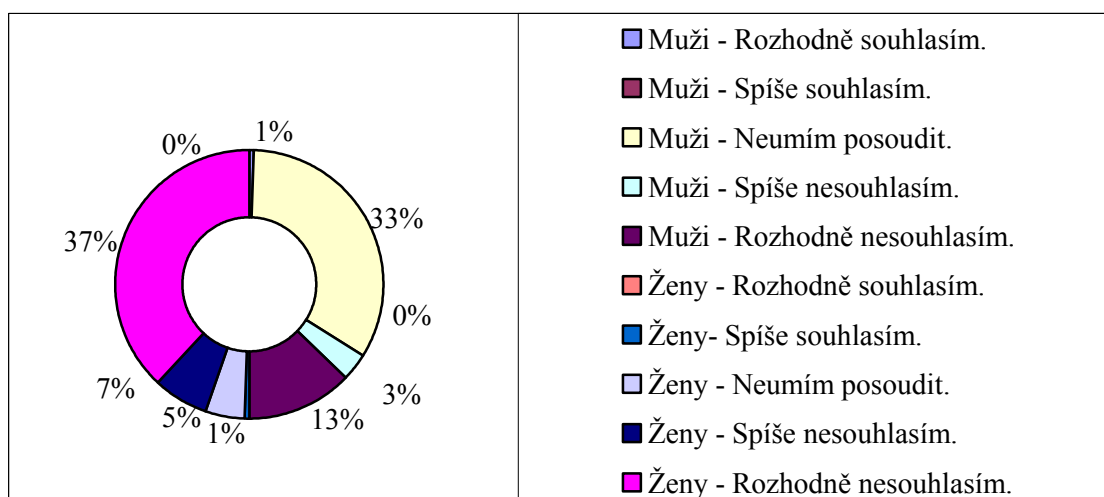
Graf 8: Míra souhlasu žen s výroky o domácím násilí

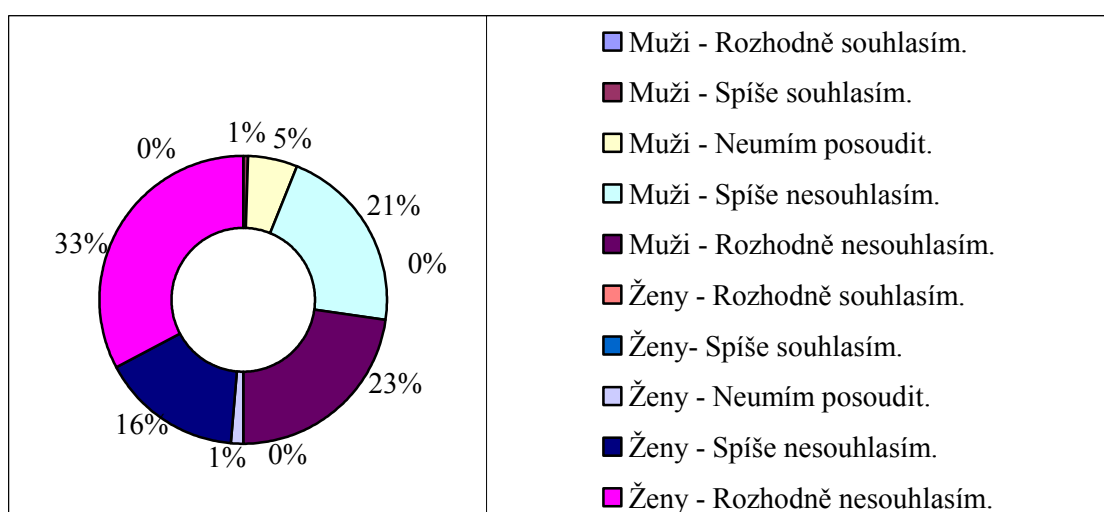
Graf 9: Odpovědi na otázku: „Považujete domácí násilí za soukromý problém rodiny, do kterého by se okolí nemělo vměšovat?“

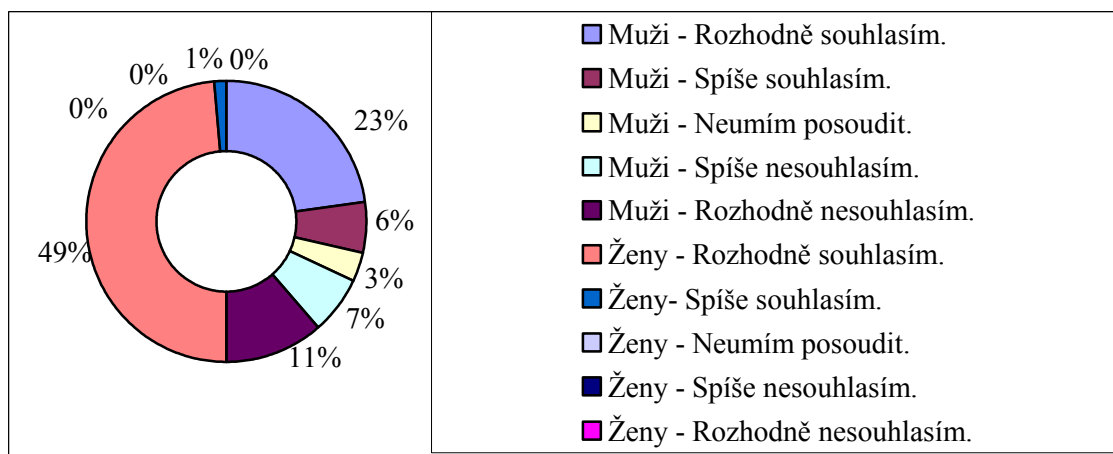
Graf 10: Odpovědi na otázku: „Domníváte se, že domácí násilí se objevuje jen v rodinách, kde pachatel kopíruje chování svých vlastních rodičů, kteří trpěli domácím násilím?“

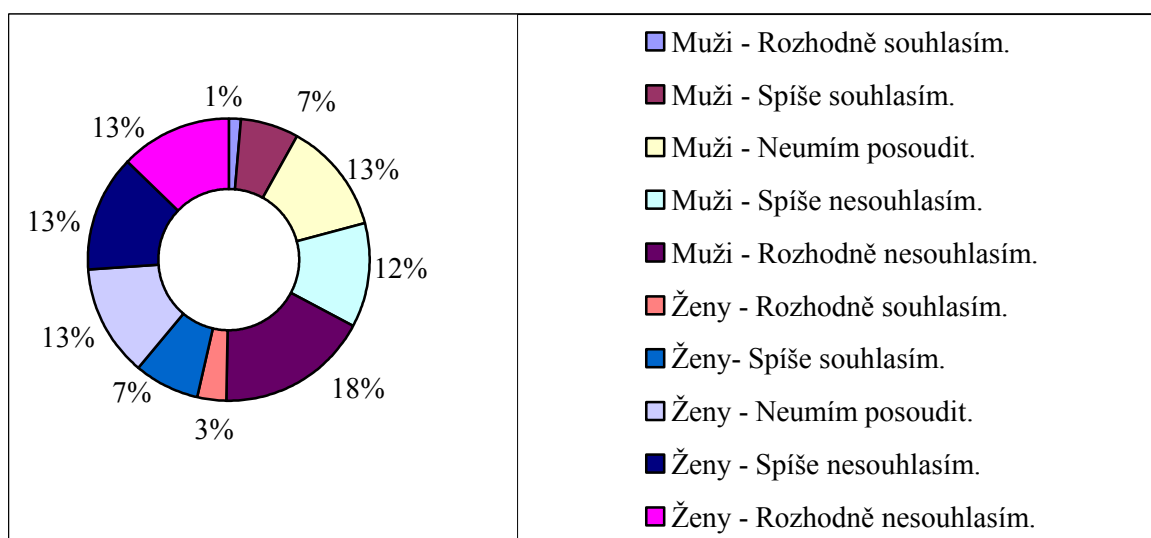
Graf 11: Míra souhlasu s výrokem: „Oběti domácího násilí jsou jen bojácné ženy.“

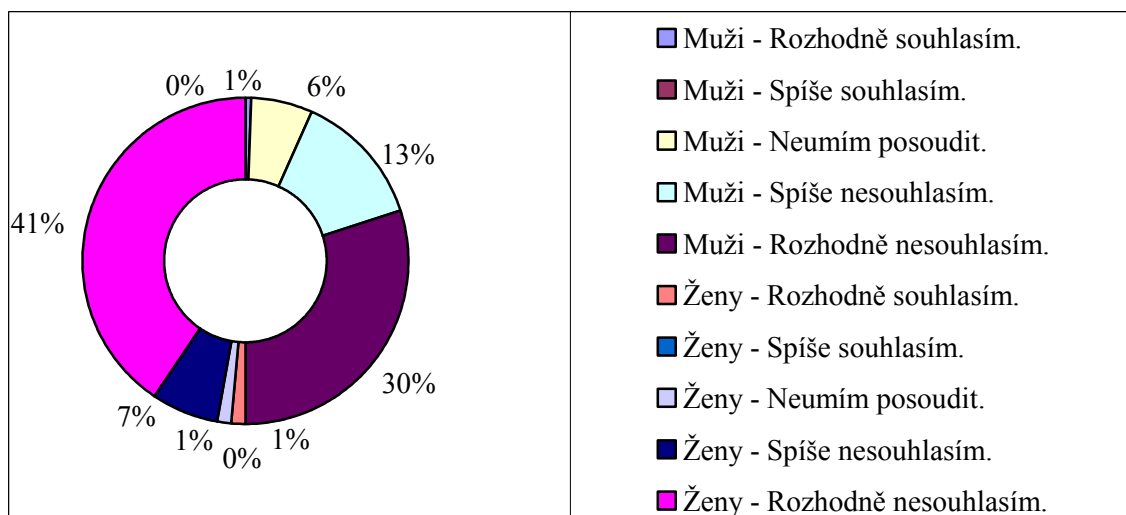
Graf 12: Míra souhlasu s výrokem: „Oběti domácího násilí jsou jen ženy s nízkým vzděláním.“

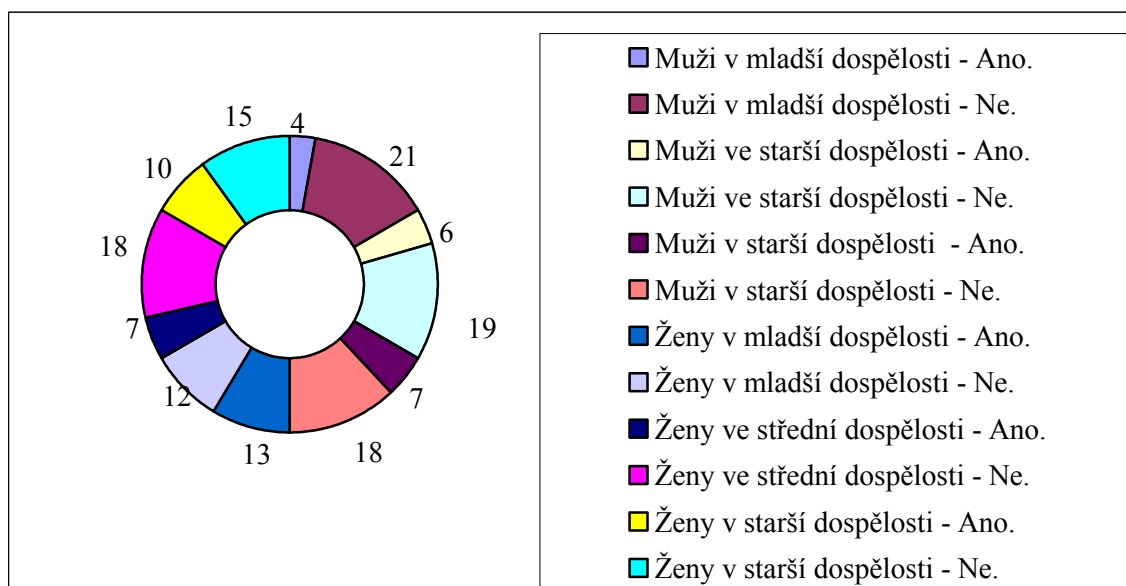
Graf 13: Míra souhlasu s výrokem: „Oběti domácího násilí se mohou stát všechny ženy.“

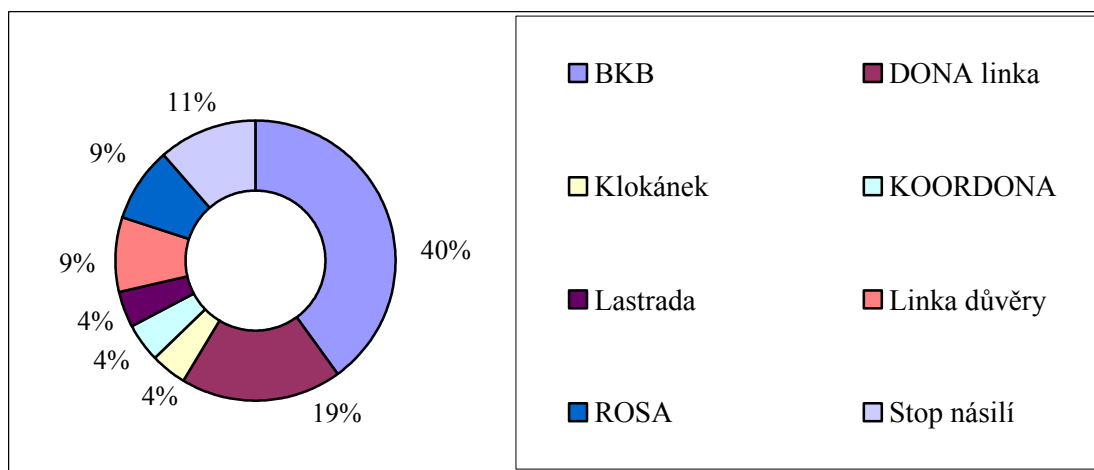
Graf 14: Míra souhlasu s výrokem: „Pokud v hádce dojde mezi partnery občas k fyzickému napadení, nejedná se o domácí násilí.“

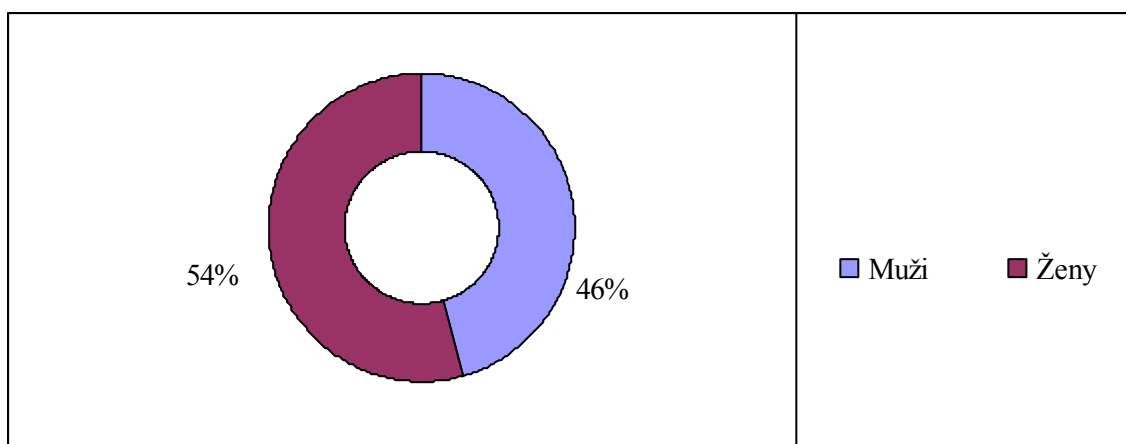
Graf 15: Míra souhlasu s výrokem: „Ženy si za domácí násilí mohou samy, protože muže provokují.“

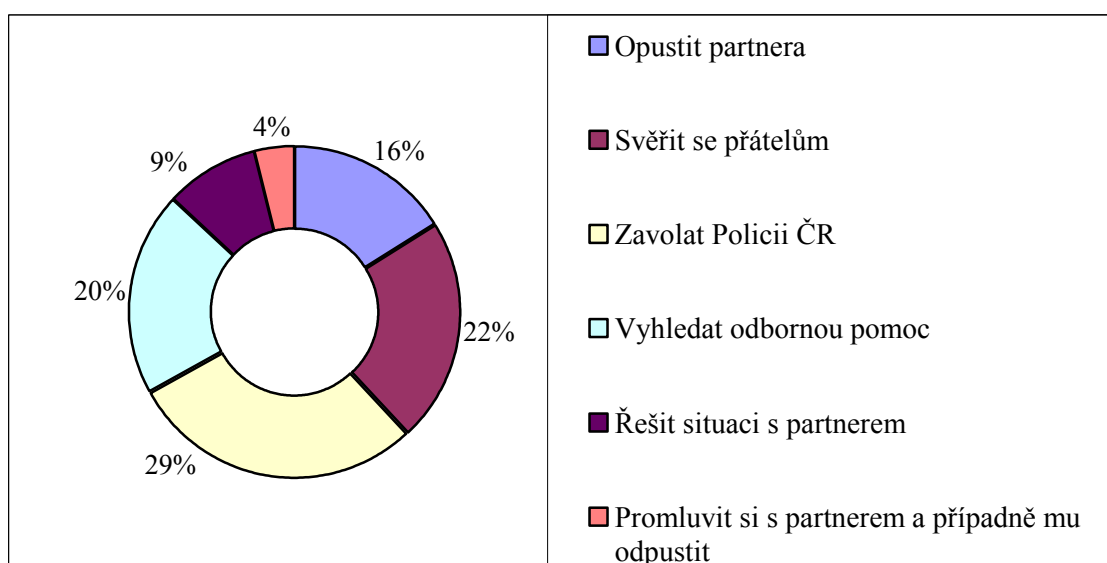
Graf 16: Odpovědi na otázku: „Znáte nějaké organizace, které se zabývají problematikou domácího násilí?“

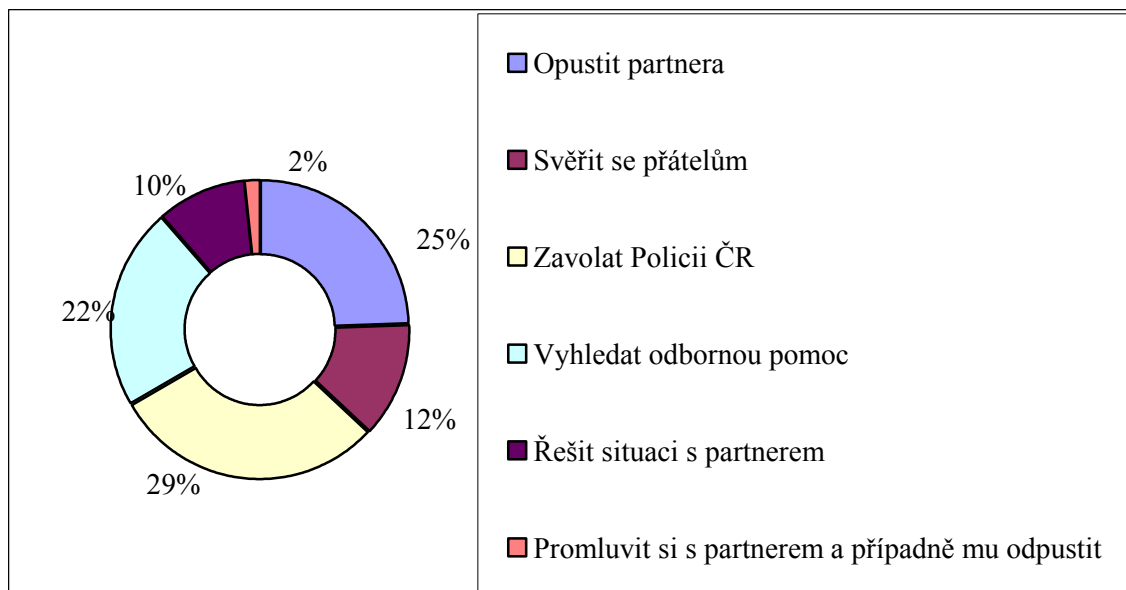
Graf 17: Přehled organizací, které respondenti uváděli nejčastěji

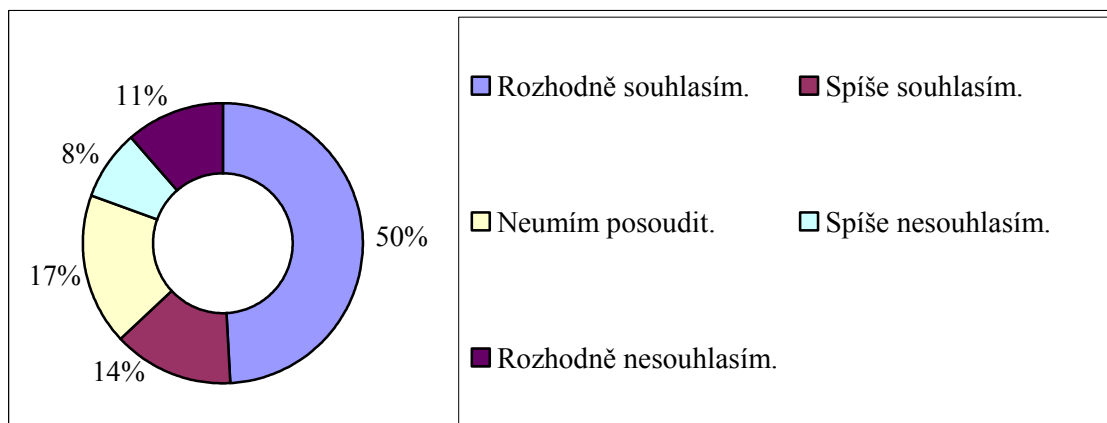
Graf 18: Průměrná hodnota výsledků informovanosti respondentů dle pohlaví

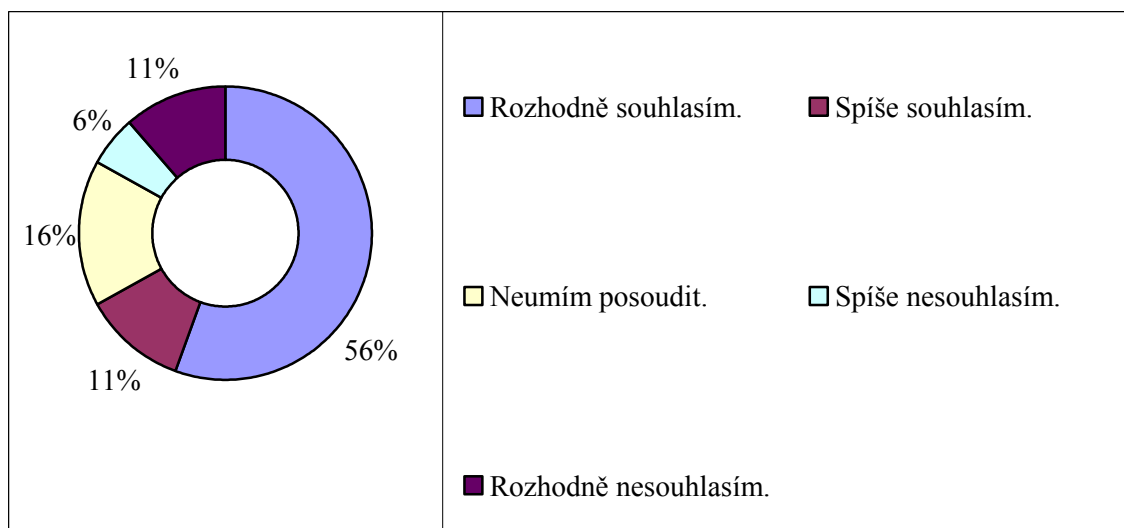
Graf 19: Odpovědi mužů na otázku: „Jak by se podle Vás měla zachovat žena, která by se stala obětí domácího násilí?“

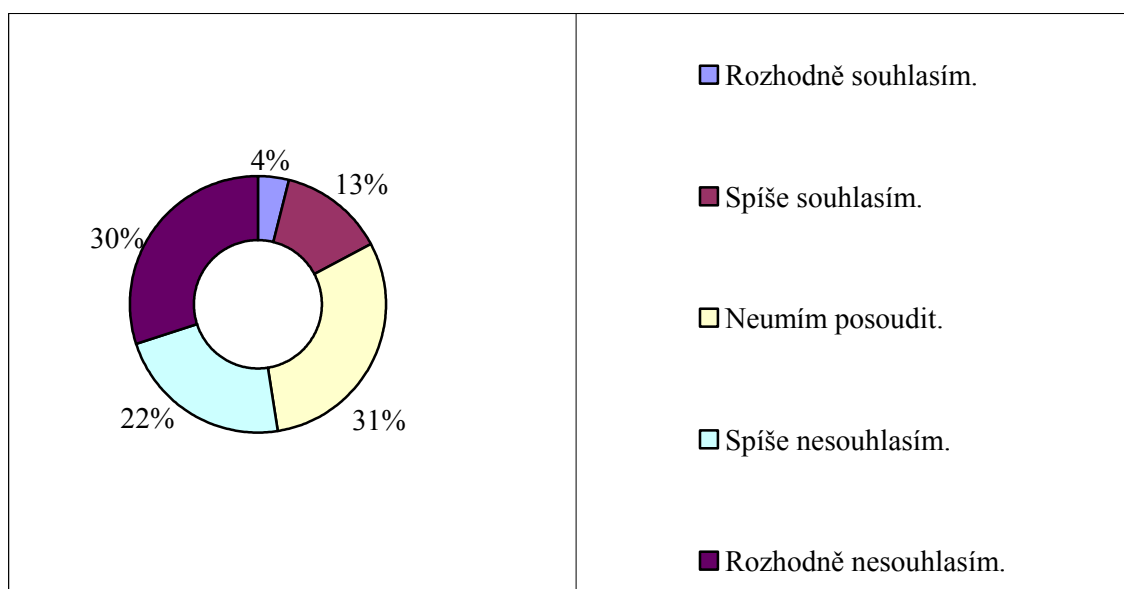
Graf 20: Odpovědi žen na otázku: „Jak by se podle Vás měla zachovat žena, která by se stala obětí domácího násilí?“

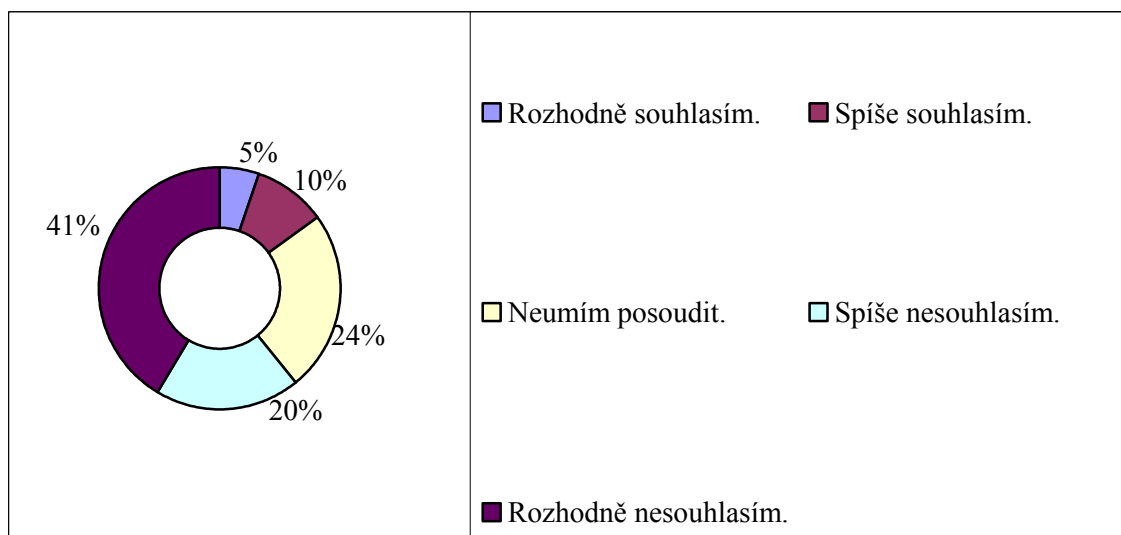
Graf 21: Míra souhlasu s nepatriarchálními výroky u mužů

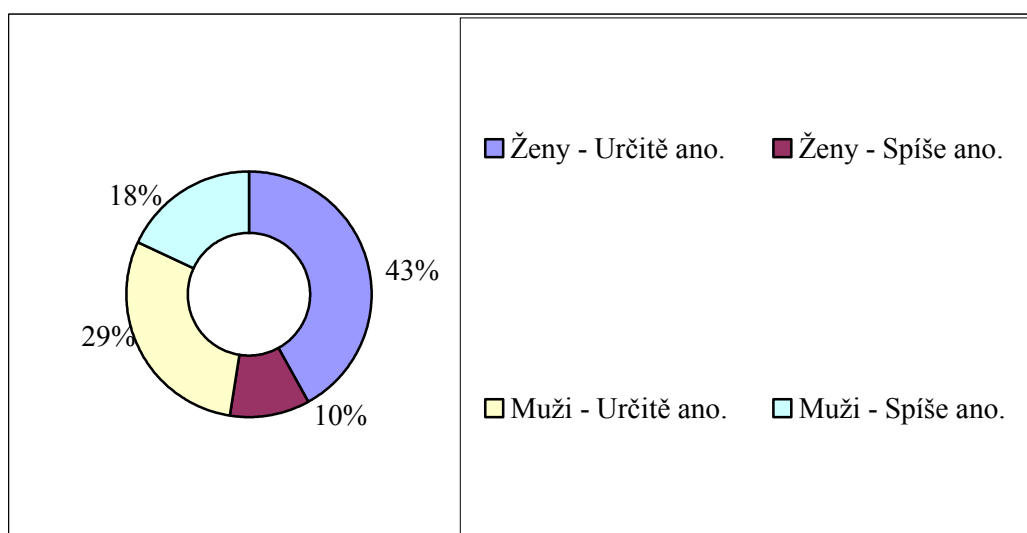
Graf 22: Míra souhlasu s nepatriarchálními výroky u žen

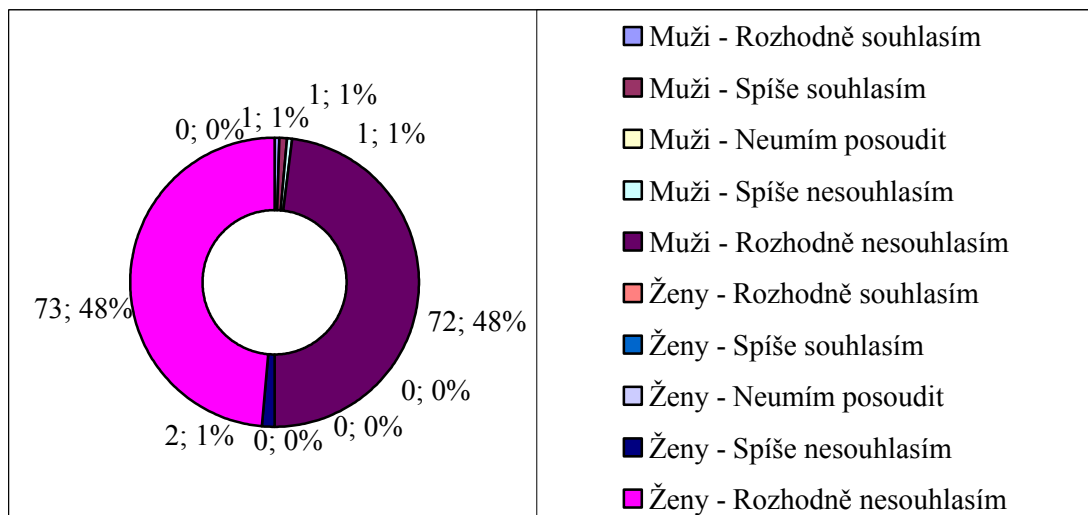
Graf 23: Míra souhlasu s patriarchálními výroky u mužů

Graf 24: Míra souhlasu s patriarchálními výroky u žen

Graf 25: H3: Domácí násilí považuje za problém větší počet žen než mužů

Graf 26: H6.: Větší počet mužů než žen bude zastávat názor, že: „Muž by měl trestat partnerku, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.“

Příloha 3: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Martina Venzhöferová a jsem studentkou třetího ročníku oboru charitativní a sociální práce na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás tímto požádala, zda byste vyplnili tento krátký dotazník, který slouží jako podklad pro tvorbu mé bakalářské práce na téma: „Domácí násilí v kontextu pojetí mužské a ženské role“.

Tento dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere jen pár minut. Své odpovědi prosím výrazně označte, případně doplňte svoji vlastní odpovědí.

1. Vaše pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

2. Váš věk je

- a) Méně než 20
- b) 20 – 35 let
- c) 36 – 45 let
- d) 46 – 60 let
- e) Více než 60 let

3. Váš současný rodinný stav

- a) Svobodný/ svobodná
- b) Ženatý/ vdaná
- c) Rozvedený/ rozvedená
- d) Vdovec/ vdova

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a) Základní vzdělání
- b) Vyučen/ vyučena
- c) Střední s maturitou
- d) Vyšší odborné vzdělání
- e) Vysokoškolské vzdělání

5. Setkali jste se někdy s **pojmem** domácí násilí?

- a) Ano.
- b) Ne.

6. Domníváte se, že domácí násilí je problémem, kterým by se měla naše společnost více zabývat?

- a) Určitě ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Určitě ne.
- e) Neumím posoudit.

7. Domníváte se, že současná právní legislativa je dostatečná pro řešení problematiky domácího násilí? Zdůvodněte svůj názor.

- a) Určitě ano. Doplňte.....
- b) Spíše ano. Doplňte.....
- c) Spíše ne. Doplňte.....
- d) Určitě ne. Doplňte.....
- e) Neumím posoudit.

8. Na kom je podle Vás domácí násilí nejvíce páchané? Vyberte pouze jednu odpověď.

- a) Na mužích.
- b) Na ženách.
- c) Na dětech.
- d) Na seniorech.
- e) Na mentálně postižených.
- f) Na jiné skupině.

(Doplňte na jaké.....)

9. Považuje domácí násilí za soukromý problém rodiny, do kterého by se okolí nemělo vměšovat?

- a) Určitě ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Určitě ne.

10. Na jak dlouhou dobu může podle Vás příslušník Policie ČR podle zákona vykázat násilníka z obydlí ve kterém žije společně s obětí? Vyberte pouze jednu odpověď.

- a) Na 3 dni.
- b) Na 7 dní.
- c) Na 10 dní.
- d) Na 14 dní.
- e) Nevím.

11. Pokud dojde k vykázaní násilníka z obydlí, koho by podle zákona měla nejdříve kontaktovat Policie ČR, aby zajistil sociálně-právní pomoc oběti? Vyberte pouze jednu odpověď.

- a) Azylový dům.
- b) Krizové centrum.
- c) Intervenční centrum.
- d) Poradenské středisko.
- e) Nevím.

12. Co je podle Vás tzv. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí? Vyberte pouze jednu odpověď.

- a) Publikace o organizacích poskytující pomoc obětem domácího násilí.
- b) Manuál bezpečnostních opatření, jak se chovat, pokud se v rodině vyskytuje domácí násilí.
- c) Manuál bezpečnostních opatření umožňující včas rozpoznat příznaky domácího násilí.
- d) Manuál pro Policii ČR pro zajištění ochrany oběti domácího násilí.
- e) Nevím.

13. Jaké znáte druhy domácího násilí?

Uved'te:

14. Na škále od 1 do 5 vyjádřete svoji míru souhlasu s následujícími výroky (1 = rozhodně souhlasím, 5 = rozhodně **nesouhlasím**).

- a) Žena by se měla vdát, vychovávat děti a starat se o pracujícího manžela.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- b) Žena by se měla starat se o rodinu víc než o svůj pracovní postup. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- c) Žena by měla být ekonomicky nezávislá na partnerovi. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- d) Žena by měla rozhodovat spolu s partnerem. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- e) Žena by měla rozhodovat o dění v rodině bez partnerova vlivu. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- f) Žena by měla respektovat, že muž je hlavou rodiny a že on má hlavní slovo. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- g) Žena by měla být mužem trestána, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- h) Žena by se měla angažovat v politických a ekonomických pozicích. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- i) Žena by měla více pečovat o manžela, který má zajišťovat chod rodiny. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- j) Pokud je žena na rodičovské dovolené, měla by být s dítětem a nechodit do práce ani na částečný úvazek. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- k) Žena by měla v případě domácího násilí zůstat s partnerem, aby zachovala rodinu. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- l) Žena by měla v případě domácího násilí odejít od partnera. 1 - 2 - 3 - 4 - 5

15. Na škále od 1 do 5 vyjádřete svoji míru souhlasu s následujícími výroky

(1 = rozhodně souhlasím, 5 = rozhodně **nesouhlasím**).

- a) Muž by měl finančně zabezpečovat rodinu, zatímco žena by měla být spíše v domácnosti. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- b) Muž by se měl po práci věnovat svým koníčkům. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- c) Muž by měl pečovat o rodinu stejně jako partnerka. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- d) Muž by měl vydělávat víc peněz než partnerka. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- e) Muž by měl pomáhat s domácími pracemi. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- f) Muž by měl umožnit partnerce na rodičovské dovolené trávit čas i jinak než jen s dětmi. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- g) Muž by měl rozhodovat o dění v rodině nezávisle

	na partnerce.	1 - 2 - 3 - 4 - 5
h)	Muž by měl rozhodovat o dění v rodině spolu s partnerkou.	1 - 2 - 3 - 4 - 5
i)	Muž by měl nechat rozhodovat partnerku.	1 - 2 - 3 - 4 - 5
j)	Muž by měl trestat partnerku, pokud se podle jeho názoru špatně stará o rodinu.	1 - 2 - 3 - 4 - 5

16. Na škále od 1 do 5 vyjádřete svoji míru souhlasu s následujícími výroky
(1 = rozhodně souhlasím, 5 = rozhodně **nesouhlasím**).

a)	Obětí domácího násilí jsou jen bojácné ženy.	1 - 2 - 3 - 4 - 5
b)	Obětí domácího násilí jsou jen ženy s nízkým vzděláním.	1 - 2 - 3 - 4 - 5
c)	Obětí domácího násilí se mohou stát všechny ženy.	1 - 2 - 3 - 4 - 5

17. Co je podle Vás příčinami domácího násilí?

Uveďte:

18. Domníváte se, že domácí násilí se objevuje jen v rodinách, kde pachatel kopíruje chování svých vlastních rodičů, kteří trpěli domácím násilím?

- a) Určitě ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Určitě ne.
- e) Neumím posoudit.

19. Jak by se podle Vás měla zachovat žena, která by se stala obětí domácího násilí?

Uveďte:

20. Na škále od 1 do 5 vyjádřete svoji míru souhlasu s následujícím výrokem

(1 = rozhodně souhlasím, 5 = rozhodně **nesouhlasím**).

- a) Pokud v hádce mezi partnery občas dojde k fyzickému napadení, **nejedná** se o domácí násilí. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
- b) Ženy si za domácí násilí mohou samy, protože muže provokují. 1 - 2 - 3 - 4 - 5

21. Znáte nějaké organizace, které se zabývají problematikou domácího násilí? Pokud ano, prosím, uveďte jejich názvy.

a) Ano.
Uveďte názvy:

b) Ne.

Mnohokrát Vám děkuji za Vaši spolupráci.